Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1360 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 4 ՕԳՈՍՏՈՍ 1903 — 17 ՕԳՈՍՏՈՍ 1903 „Ն. Տ.'

ԶՕ ՓԱՐԱ
ՏԱՐԻ ՄԻ ՏԱՐԻՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃԻՎԷԼԷԿԵԱՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, ՊԱՊ ԱԼԻ ՀԱՅՏԷՊԻ, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԶՕ ՓԱՐՔ
ارمنیجه ـ ورهانتاق غزته‌سی صاحب امتیازی د. جـ ـوك
باب عالی جاده‌سی نومرو ۲۰

DIRECTION DU JOURNAL ARMÉNIEN
SOURHANTAG
20, Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ՆՏ ՁԻ ՏՊՈՒԻՐ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ
ոեւէ գրութիւն

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՏՈՒԱՏ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ ղր. 75
6 » » » 40

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ
12 ամիսը կանխիկ Ֆրգ. 22
6 » » » 11

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԿԸ ԸՆԴՈՒՆԻ
ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՑ
10ԻՆ 20ԻՆ ԵՒ 30ԻՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 գր.
Մէկ անգամէ աւելի յանձնուածքանց համար մասնաւոր պայմաններ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ
ԿԸ ԼՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ ԱՐՇԱԼՈՑՈՒՆ

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՆՕԹԵՐ

ԲԱԽՏԱԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒՐ ԶԵՌՆԵՐԷՑՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՔ ԼԵՊՈՏԻՒ ԳԱՂԹԱՅԻՆ ԶԵՌՆԱՐԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Մեր թերթերը մեծ կարեւորութիւն չտուին— և դէպքը մեծ կարեւորութիւն չունէր արդէն— Ծրանացի մէկ բնակիչ Պ. Լբպօտիի ձեռնարկին, որ իր սեփականութիւնը եղող Ֆրապիքիա գիւղաքաղաքին մէջ գաղթային քաղաքականութեան փորձ մը ըրաւ վերջերս իր հաշուոյն:

Ինչպէս կարելի եղած էր բօնկոյի անկախ պետութիւնը հիմնել, գուա աշխարհագրական արշաւանքէ մը ետքը, եւ յանուն անհատական չահերու, որոնց մարգարեական չահեր ալ կը միանային, Պ. Լբպօտի մտադրած էր նմանօրինակ բան մը ընել Ափրիկէի արեւմտեան ծովեզերքը, փիւսիի հրուանդանին մօտ:

Սակայն գործը բացարձակ կերպով գէշ ուսումնասիրուած էր: Թողլով Սահարայի մասերը ուր եւ գաղթային ձեռնարկի անկարելիութիւնը, որովհետեւ ամէն տեսակէտ դէղ աէր ունի հիմնուելու, տեղացի ազգերու դիմադրութիւնը յաւէտ, որպէս զի Պ. Լբպօտի հասկնայ իր ամբողջ ապիկարութիւնը: Ֆրապիքիայի նաւահանգիստին մէկ քանի տներ տեղացի ցեղերու ձեռքը ինկան. և հիմ ֆրանսական կառավարութիւնը դժուարութիւններ կը կրէ զանոնք ազատելու համար:

Միջոցը —ըսինք արդէն— չանկանութիւն չունի. սակայն ինչպէս դնել կուայ Թանի խմբագիրներէն մէկը, գործը որ կը կը ըսկսի անկէ առաւելութիւն մը կ'արժէ:

Ծաք Լբպօտի, որ բաղդէն երես առած Բարիզի երիտասարդ մըն է, քանիերորդ դարու մէջ վերանորոգելու ձեռնարկած է ինչ որ Քրիսաթոր Քոլոմպոս ու Վասգօ տէ կամա կ'ընէին 14րդ դարուն մէջ: Այս առաջադրութեան միացնել ուզած է նաև գաղթային քաղաքականութեան նպատակ մը, որուն մէկ յայտնի օրինակը առաւ Գիւժիոյ Լէոպոլտ Բ. թագաւորը՝ քան տարի առաջ Քոնկոյի գործին մէջ:

Կէս բանականութիւն ու կէս վանասականութիւն էր ուրեմն Ծաք Լբպօտիի ըրածը, որուն գործադրութենէն առաջ պէտք էր որ լաւ մը քննէր ինքզինքն միջազգային կողմերը, ինչպէս պէտք էր նաև հաշուել նիւթական յաղողութեան պայմանները, քանի որ տեղային տարերու ընդդիմութիւնը չէր բնական էր:

Բանին չիացած տգան վայրկեան մը իսկ գլուխ չդարձուց այս կէտերուն: Մարքեան ծովեզերը գնաց ճիշդ անանկ ձեւով մը, ինչպէս իրիկունները Օրէրայի թատրոնը կը մտնէր, լամպակին կարտնկիա մը անցուցած՝ միտը յաղողող հարուստի ժպիտով մը այտերուն վրայ:

Սակայն իրականութեանց անդորը ընդացքը քամահրանքներու ծառայելու բնութիւնը չունի. իր ձեռնարկին առաջին քայլափոխին իսկ Ծաք Լբպօտի բանեցաւ իր ոգիտութիւնները կամ անհոգութիւնը հետեւանքներուն: Ու թէեւ այդ հետեւանքներուն նիւթական մասը (գործին անյաղողութիւնն և առեգանքներն ու փրկանքները, զոր պիտի սահպուի վճարել) չատ կարեւորութիւն չունի իրեն համար, ալեւորեալ ամբողջ լրագրութեան մէջ ծաղրուածանքի ըլլալը անհանոյ բան մըն է, որ չատ գրուելու չէ իր բարիզեան մեծատունի անձնասիրութեանը:

Ինչպէս չատ իրաւացի կերպով դիտել կուայ Թանի, ծաք Լբպօտի այս ձեռնարկը մատղած ու գործադրած է թերեւս բախտախնդրական ճամբորդութիւններու կէս հասկցուած ու չմարսուած ընթերցումներու հետեւանքով. նպատակը, որուն գործադրութեանը համար ազգային կոչուելու չափ անքաւական միջոցներ հայթայթած էր, անպործադրելի էր պարզապէս չատ ուշ մնացած ըլլալուն համար, կ'երեւի թէ Լբպօտի ո եւ է գաղափար չունէր 1885ին Պերլինի մէջ գումարուած դեսպանախորհուրդին վրայ, որ Քանկոյի անկախութիւնը վաւերացնելուն յարակից, գծեց նաեւ գաղթային քաղաքականութեան պայմանները: Այդ պայմաններուն անձիկական գործադրութեան հետեւանքն է որ գրեթէ տեղ չմնաց հողագնային վրայ՝ ուր կառավարութեան մը դրօշը աւելի կամ նուազ պարզուած չըլլայ:

Որովհետեւ միլիոնատէրի գաւակ ծնելովը բախտ ժպտեր էր իրեն, կարծեց Թերեւս թէ դէպքերն ալ պիտի ժպտէին. փիւսիի մօտ ապրող ցեղերը պատուիրներ պիտի դառնային, ինքնատրաւէտ ոեւէ մը ընդունելու համար. և դանվիճները 1885ի դաշնագիրը պիտի մոռնային, որպէս զի Բարիզցի չմոցած աղան անյաղողութեամբ մը չտրանուի:

Բախտի հաճոյակատարութիւնը չատ դժուար կացութեան մը ենթարկած էր յատակութեանցը մէջ այսքան առալ երթալով: Գործերու ընթացքը այսքան արմատական փոփոխութիւններ չի կրեր. նոյն իսկ Լբպօտիի մը գոհունակութիւն պատճառելու համար: Բարիզցի երիտասարդը՝ կեանքին մէջ առաջին անգամ թերեւս՝ փորձառութէ հակացաւ անյաղողութիւնը, ինչ որ անօգուտ դաս մը չէ, որ եւ է մարդու համար:

* * *

Լբպօտիի դէպքը առիթ կ'ընծայէ մեր բարիզեան պատասխանիչներուն՝ ուսումնասիրելու ձեռնարկութեան ոգիին բախտախնդրութենէ ունեցած տարբերութիւնը, որուն մէջ կը կայանայ արդէն հազարաւոր երիտասարդներու ժխտական դադափարը:

Ֆրանսացի հրապարակագիրները իրաւամբ կը գանգատին ձեռնարկութեան պակասէն իրենց ազգին մէջ: Անգլիացիները անոնցմէ չատ վեր են այս տեսակէտով. սակայն ձեռնարկութիւնը պէտք չէ որ բախտախնդրութիւն մը ըլլայ, այլընդ անանկ բան մը ուրուն հետեւանքները հաւանականութեան ո եւէ հաշիւ չեն վերցներ:

Ծաք Լբպօտի՝ հարուստ մը ըլլալուն հետեւանքով ընդարձակ կերպով մը կրցած է գործադրել իր երեւակայութեանը թելադրութիւնները:

Ուրիշներ՝ աւելի համեստ պայմաններու մէջ՝ հեռաւոր երկիրներ կը դիմեն, կամ դժուար գործերու կը ձեռնարկեն, առանց գացած տեղին մարդագիտութեան ու քաղաքական կացութեանը վրայ գաղափար մը ունենալու, թողլով որ տարբեր բան մը կ'ըսէ Սգէնլիէն որ տարիներով ուսումնասիրեց իր ձեռնարկին պարագաները «Մաւարոկուն Ափրիկէ»ն խնդարկելու եղկիչն առալ. կամ Նանդէնէն որ յաղողութիւն ընծայող պայմանները կատարելագէս ապահովելէ ետքը միայն մեկնեցաւ դէպ ի Հիւսիսային Բևեռ:

Հանրային, ինչպէս անհատական կեանքի մէջ չատ գէշ բան մըն է երեւակայութենէ գուրկ ըլլալ: Ձեռնարկութեան ոգիին մահն է ասիկա: Սակայն տարակոյս չկայ թէ աւելի գէշ բան է երեւակայութիւն միայն ունենալ, առանց անոր բարեօք գործածութեան պայմաններուն օժտուած ու միջոցները համարած ըլլալու:

Սիրաս

ՄԱՆՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վերջերս Վիեննայի մէջ ժողովրդական մատենադարան մը բացուեցաւ, որուն մէջի գիրքերը ձրիաբար փոխ կը տրուին:

* * *

Գերմանիա Վիլհէլմ Ա.ի նուիրուած 318 միաստակարաններ ունի, որոնք 20 միլիոն մարք արժած են և որոնց 106 արձանագործներ աշխատած են:

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

ԵՐԲՈՐԴ ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ՄԱՍ

Ձգաձգութիւնը (convulsion) որ տեսակ մը ջղային տկարութեան արդիւնք է, առեղ կը պատահի պարզ նմանողութեան բերմամբ:

Գուշիէ կը պատմէ այս մասին շահեկան պատահար մը զոր տեսած է 1848ին: Զօրքերու հաղթանակները պատրաստելու համար, ի'րենք թէ կառավարութիւնը գործարաններ բացաւ ուր ի'աշխատէին հաղարաւոր երիտասարդ կիներ: Այս գործարաններէն մէկուն մէջ, ուր կարնչել փողոցին ձայրը կը գտնուէր, աշխատող կիներէն մին, մէկէն գոյնը կը կապտնդի, կը նուաղի, ու յետոյ կղանկները սեղմուով սասանիկ ցնցումներ կ'ունենայ: Գործատարները միւս ծայրը ուրիշ մըն ալ: Ասանկով մէկ սրահի մէջ երեսունի չափ կիներ միեւնոյն բանը կ'ունենան: Ասոնք անմիջապէս դուրսը մարգագիտին վրայ կը փոխադրուին, ուր բժշկական օգնութիւններէ վերջ կ'արթննան: Ասանկ դէպքեր օրըստ օրէ կը չատանան այն սահմանն որ կը գրաւեն թէ մօտաս կայ բնակիչներու եւ թէ կառավարութեան ուշադրութիւնը: Պաշտօնեայ բժիշկներն էին Տէր Ժարէյն Պոմէզ և Տեղ Լբեան. իրենք կը յանձնուի Պուշիէ որ ուսումնասիրելով պատճառաբանել անդեկագիր մը տայ ատոր վրայ: Պուշիէ քննելով հետեւցաւ թէ եղածը զուտ նմանողութեամբ, այսինքն իրարու նայելով նեգգործուելով եղած բան մըն էր: Անմիջապէս գործերցուցին գործելէ այն կիները որ այդ գալարումը չունեցեր էին. գործատները ժամանակ մը գոցելէ վերջ նորէն բացին, ուայլ եւս բնաւ բան մը չպատահեցաւ. և առողջապահական անհանգիստով ալ քանի մը պակասներ լրացուցին, ինչ որ նպաստեց այդ նմանողութեամբ տարածփոխիկ ջղախտին քարձման:

1861 յունիս վերջին, Մօնմարդրի թեմական եկեղեցւոյ մէջ առաջին հաղորդութեան հանդէս մը պիտի կատարուէր՝ 250 մանչ և 250 ալ աղջիկներու համար. առաջին օրը չղաձգութեան տասներկուս դէպք պատահեցան, երկրորդ օրը նորէն, երրորդ օրը ալ աւելի: Եկեղեցականներու ուշադրութիւնը իսկոյն գրաւեալ սասը վրայ և խորհելով որ Թերեւս տասիկա կրթութեան համար տրուած քարոզին արդիւնքն ըլլայ, խնդրեցին քարոզիչ քահանային որ իր հոգեւոր կրթութեան մէջ աւելի վերապահութեամբ գրուցէ որպէսզի երիտասարդ երեւակայութիւնները չգրգռուին: Զգային թէ ուրիշ պատճառ մը չկար եւ ոչ մէկ տեսակէտով: Իրօք երբեմն կը պատահի որ կարգ մը բարեյական ահարկութիւններով լեցուն քարոզներ խօսելով եւ դժոխային պատիժներու վրայ դրուագելով կ'ուզեն չարութեան սոսկալի կողմերը ցոյց տալ խեղճ ու անմեղ մանուկներու: Հակառակ այս զգուշութեան ջղաձգութեան դէպքերը չարունակցին պատահիլ. անանկ եղաւ որ անոնցմէ քանիներ մէկ օրուան մէջ մէկ քանի անգամ ունեցան սասկ ջղաձգութիւններ: Աստղմէ մէկ հատ բերին՝ ի'ըսէ Պուշիէ, Սէնթ Լօժէնի հիւանդանոցը, ուր ինքը կը գտնուէր իբրեւ բժիշկ: Օրը 3-4 անգամ սասկի գլխուս ցաւ կ'ունենար, աչքերը կը դառնային: Ո'եր որ դանուէր, հոն իսկոյն կ'իյնար, առանց զգալու այն հարուածները զորս ինկած միջոցին կ'ունենար: Այտերը կը կարմրէին, բերանը կը փրփրէր, լեզուն կը խածնէր, թեւերն ու սրունքները սաստկապէս կը գարնէր ամէն կողմ առանց մաղի չափ ցաւ մը զգալու և յետոյ թմրած վիճակի մը մէջ իյնալով կէս ժամու չափ կը քնանար: Երբ կ'արթննար, բան մը չէր յիշեր ընաւ. կը խորհէր թէ քնացած էր միայն: Կ'ըսէր թէ կը տեսնէր խաչ մը. քիչ մըն ալ թեւերը կը ցաւէին, ասոնցմէ դուրս լաւ կ'ուսէր և կը խմէր:

Օրը հրեք անգամ, կ'աւելցնէ Պուշիէ, քլորոհով գրեթէ առնելով երկու ամիսէն կատարելապէս առողջացաւ խեղճ աղջիկը:

Գարշապէս նմանողութեան արդիւնք եղող ասանկ չլսխտներու օրինակները չատ են. անօգուտ բան մը պիտի ըլլար թուելը, սակայն այս ըսածներէս մենք սպասի կրնանք օգտուիլ.—դիտնալով ասանց գոյութիւնը եւ տխուր հետեւանքը, զգուշացնելու ենք մեր անմիտ ու անմեղ զաւակները որ չգտնուին ասանկ տեսարաններու քով, եւ երբ յանկարծ ո եւ է տեղ մը ասանկ բան մը կը նկատեն, զանոնք խելոյն հեռացնելու է անկէ, որով վտանգէ մը ազատած կ'ըլլաք ձեր զաւակը:

Հիւանդութիւններ առաջ բերելու մէջ բարոյականի որ ատիճան պատճառ ու ազդեցութիւն ունենալը երկարօրէն գրեցինք, սակայն այս մեր ուսումնասիրութենէն գոնէ սպիտը թող ըլլայ մեր օգտին գործնական կողմը.—անհոգնմ ծնողքներէ չատեր, պարզապէս իրենց վայրկենական հանգստութեան համար մանուկին ձայնը կարելու նպատակաւ հազար ու մէկ դժոխային պարագաներ թուելով, անոր սարսափ կը թափեն միամիտ գառնուկներու սրտին մէջ, առանց դիտնալու թէ ասանկով անոնց երեւակայութիւնը գրգռելով կրնան մեծ չարիքներու դուռ բանալ, որովհետեւ այս պարագան խեղճ մանկիկները աւելի սրամտիր կ'ընէ «մանագործութիւն» կոչուած ջղային տկարութեան, որուն վերջ բուլական բացատրութիւններ տալէ մեր այս դրութեան մէջ:

Մեր ուսումնասիրութիւնը մասամբ մը ամբողջացուցած ըլլալու համար հարկ է որ մէկ երկու խօսք ալ աւելցնենք, երեւակայութեան ազդեցութեան տակ գտնուած մեր գործարանական կանոնաւոր երեւոյթներուն վերաբերեալ:

Կան մարդիկ որ չեն կրնար չփըսխել կամ գէթ նողկանք չունենալ երբ ուրիշի մը փսխելը կը տեսնեն: Այս բանը առէպ կը պատահի ծովային ճամբորդութեան մէջ, երբ այս ճամբորդութիւնը մանաւանդ քիչ մը տաժանելի ալ է:

Հիւանդանոցներու մէջ յաճախ տեսնուած բան մըն է թէ երբ չատ մը կապոյտ հաղի բռնուող մանուկներ միեւնոյն սրահին մէջ կը գտնուին, անկարելի է որ բոլորն ալ չկոխեն հազալ երբ անոնցմէ մին հազալ կը սկսի:

Չկարծէք թէ ասիկա պարապ նրմանողութեան մը արդիւնքն է, այլ զուտ մասին չլսխտներու պատճառը: Երբ մարդ մը ուրիշին յօրանջելը կը տեսնէ, կը սկսի առանց խորհելու ինքն ալ յօրանջել: Կը խնդանք երբ ուրիշին խնդալը կը տեսնենք. տեսնուած ալ թէ հեծկլտանք ըսուած բանը տարտիսեռութեան եղանակաւ տեղի ունեցած է: Ասանց բժշկութիւնը ցոյցադաս այժի (reflex) անունը կուտայ, որ պարզապէս ջղային համակրութեան արդիւնքն է (sympathie nerveuse):

Նաև տեսնուած է թէ կառուի մը լսելուն իսկ ուրիշներու փոխադրուած է: Նիչոլ այս մասին ենթէ ոչ զուարճալի գէթ չատ հետաքրքրական դէպք մը կը պատմէ:

Աղջիկներու մեծ միաքանութիւն մը կար, ուր ամէն օր միեւնոյն ժամուն կը պատահէր ընդհանուր եւ միանգամայն չատ տարօրինակ բան մը. որովհետեւ ամբողջ վանքին մէջ ընդհանուր մլաւիւն մըն էր որ կը փրթէր. ու ժամանակ մը ասանկ կը տեւէր: Ասիկա մեծ գայթակղութիւն մը կը համարէր: Զարմանալին հոն ալ էր որ ոչ միայն վանքին աղջիկները՝ այլ դրացոց աղջիկներն ալ անոնց հետեւելով կատուի նման կը մլաւէին: Ասոր վրայ ուրեւէ երեւակայութեան մը արդիւնքը ըլլալը գիտէին: Շատ փորձեր եղան դարմանելու համար, բայց ի դուր: Զանոնք անակնկալ և չատ սասիկ ապատրաստութեան մը տակ ձգելով միայն կարելի պիտի ըլլար այդ ախտէն ազատել: Ուստի ըսուեցաւ իրենց թէ կառավարութեան կողմէ ստիպական հրաման ունին հոն մտնելու և բոլորովին մերկացնելով խարազանելու՝ այն աղջիկը որ կը մլաւէ: Հրապարակաւ մերկ խարազանելու խորհուրդը աղջկանց վրայ անանկ մը ազդեց որ իսկոյն լռեցին ու այդ բանը ալ ևս երբեք չը պատահեցաւ:

Նմանագործութեան այսպիսի դէպքեր անասուններու քով ալ կը պատահին: կը տեսնուի թէ ախտի մը մէջ երբ ձի մը իր մասրը խածնելու և կամ քակած մէջոցին գլուխը երեքցնելու դէշ ունակութիւնն ունի, իսկոյն քովը գտնուող բոլոր միւս ձիերն ալ միեւնոյն գէշ սովորութեամբը կը վարակուին:

Տեղ մը երբ չատ մը յղի կովեր գտնուին եւ անոնցմէ մին վիժէ անպատճառ չատերու ալ միեւնոյն բանը պիտի պատահի:

«Մենք, կ'ըսէ Թուաս, ֆրանսական բժշկութեան էն հռչակաւոր դէմքերէն մին, մեր քաղցր ու հատատուն նկարագրովը, մեր բարեց ու կենաց համեստութեամբը, մեր անձին ու լեզուին արժանապատուութեամբը, մեր վհանդութեամբը անանկ ազդեցութիւն (autorité) մը կրնանք ձեռք բերել որ բարոյական տեսակէտով անհուն արդիւնքներ կ'ունենայ, որուն արդիւնքը չատ մը գործարանական երեւոյթներու վրայ անվիճելի է.»

Շատ գոլուած տեղ մը. անակնկալ ուրախութիւն մը չյուսացուած յաղողութիւն մը, չպատասած հարատութիւն մը ասիկ չէ պատասած որ գործարատուեր եւ կամ ջղային ծանր հիւանդութիւններու տպագրութեան պատճառներ ըլլան. կասկած չունինք:

Այս բաները ճանչնալու զանազան պետական համեմատ օգտին գործածել. ահա այս է բժշկութեան մեծ դասը և երբ այս պարագաները առողջապահական պարագաներու միացնելով չարմանալի դարմաններով ալ օգնել գիտնանք, այն ատեն կ'ըլլանք ճշմարիտ եւ բարի բժիշկներ բառին բովանդակ նշանակութեամբը, ու կրնանք օգտակար ըլլալ մարդկային ընկերութեան, զոր ամբողջու եւ դարմանելու պատճառնած սատանան ենք:

ՒՒԻԼՈ Ն. ԹՈՒԱՇՕ
ԱՐՏԻՍՏ, ՕԳՆ. ԲԺՇԿ ՊԼՈՒՐԻԹԻ
ՅԱՐԱՆ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

ՍՏՈՐԵՐԿՐԵԱՅ ՈՂՋԱԿԷՋԸ ԲԱՐԻՉԻ ՄԷՋ

ԱՇԱԻՈՐ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

(ՆՈՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆ)

Բարիզի ստորերկրեայ երկաթուղիին առաւելի արկածը սուզի մէջ ձգած է Ծրանացիները, որոնք սարսափով մըտիկ կ'ընեն դէպքին մանրամասնութիւնները: Աղէտը այնչափ խորունկ տպաւորութիւն մը գործեց միտքերու վրայ որ, պահ մը մտածուեցաւ օրուան ամենէն կարեւոր դէպքը—Իւմպէռեան գահիճը— եւ ամէն կողմէ ցաւի և կսկիծի արտայայտութիւններ լսուիլ ըսկան: Պաշտօնական մարմինները և ժողովուրդը հաւասարապէս հոգածութիւն կը ցուցնեն աղէտին զոհ գացողներուն համար, եւ միջոցներ կը խորհին:

Շաբաթ օրը հրատարակուած մանրամասնութիւնները առաջին տեղեկութիւններն էին: Աւելի նոր մանրամասնութիւններ, աւելի' արտայայտ կերպով կը նկարագրեն աղէտը: Երկու բացուածատ կառախումբերը կը մտնէին Մենիլմոնթանի կայարանին, երբ յանկարծ երկար, կապարակ բոց մը երեւցաւ առաջին եւ երկրորդ կառախումբին միջեւ, եւ անագին պայթիւն մը լսուեցաւ: Ութ վագոններ բոցերու մէջ է-

ին, եւ կառուղիղներն ու միւս պաշտօնեաները հազիւ կրցան փախչիլ։ Երկու կառախումբերը կատաղօրէն կը վառուէին, և բոցերը պատերուն և ձեղուններուն վրայ կը ծաւալէին, հալեցնելով ելեկտրական թելերը և մթութեան մէջ թողելով ամբողջ թունէլը։ Երբ երրորդ կառախումբը, —որ ճամբորդներով լեցուն էր—կանգ առաւ Քուռոնի կայարանին մուտքին առջեւ, այրող կառախումբերէն 300 մեդր հեռու, մթութիւնը աւելի կատարեալ եղած էր. միայն աղօտ լոյս մը կը տեսնուէր այրող վակոններէն։ Կուրցնող, խեղդող մուխը անկարելի կ'ընէր դուրս ելլելու ճամբայ մը գտնել, և սիրտ բզքտող աղաղակներ կը լսուէին ամէն կողմէ։ Այրեր և կիներ գազաններու պէս կը կռուէին ազատուելու համար։ Ամէնքն ալ խելայեղ հոս ու հոն կը վազէին։

Ազատուողներէն տիկին մը, որ հիւանդ անկողին ինկած է, սապէս կը պատմէ աղէտը.—

«Ես կայարան Նասիոն հրապարակէն։ Կարծեցի թէ սխալ բան մը եղած է և ուզեցի դուրս ելլել, բայց չթողուցին։ Երբ Մէնիլմոնթանը անցանք, կարմիր նշոյլ մը տեսայ այրող կառախումբին բոցերէն։ Կարծես մուխի մէջ պարփակուած էինք։ Կառախումբը կեցաւ և ամէն մարդ ջանաց դուրս ելլել։ Ամէնքն ալ յուսահատօրէն իրար կը խածնէին, կը պատռտէին, կը ճանկռտէին, հեղձամահ չըլլալու ճիգեր ընելով։ Մուխը իմ ալ կոկորդս բռնած՝ կարծես կը խեղդէր զիս. քովս մայր մը և աղջիկ մը անզգայ գետին ինկան։ Ա՛լ անգամ մըն ալ չտեսայ զանոնք։ Հագուստներս կտոր կտոր եղած էին երբ փողոց հասայ, երկու մարդոց աջակցութեամբ, որոնք մուխին դէմ մաքառելով զիս ազատելու եկած էին։ Երբ դուրս հասայ խենդի մը պէս կեսրօջս վազեցի։ Ոսկորներս կը ցաւէին այսօր։ Կը յիշեմ թէ վակոնէն ելլելէ վերջ քանի մը անգամ ինկայ և քիչ մնաց պիտի կոխոտէին զիս։ Ընկերուհիս, որ ամէն գիշեր հետս կը ճամբորդէր, մէջտեղ չկայ հիմայ»։

⁂ Զոհերուն դիակները ահաւոր վիճակ մը ունէին։ Մորկին և զօրանոցներուն մէջ տեսարանը սոսկալի է։ Երեքշաբթի կէս օրէն վերջը հետզհետէ դիակները պահանջուիլ սկսան, և պէտք եղած ձեւակերպութիւնները կատարուելէ և մեռելին տէրը ճանչցուելէ վերջը, տուն զրկուեցան։ Ականատես մը կը պատմէ թէ Մորկին մէջ այրած միսի անտանելի հոտ մը կ'ելլէր։ Հագուստները, թէեւ պատռտած, ամբողջովին չէին այրած։ Ձեռքերը և դէմքերը պղնձի գոյն առած էին։ Արիւնը չորցած էր ականջներուն, բերաններուն և ռնգունքներուն չուրջը և չատերուն բերանը միացած էր։ Շատ մը ձեռքեր յօշոտուած էին, և երեսներ ու ճակատներ վէրքերով ծածկուած էին, ինչ որ կը ցուցնէ թէ ազատելու խելայեղ ճիգերուն մէջ, այր թէ կին արիւնալի մաքառումներ ունեցած էին։ Երեքշաբթի օրը տասնեակներով սեւցած դիակներ գտնուեցան Քուռոնի կայարանին մէջ։ Կայարանին բերանը կին մը յիմարի պէս հոս հոն կը վազէր, ո՛վ գիտէ ո՛ր հոգեհատորը փնտռելով։ Գործաւոր մըն ալ, արտասուալից դէմքով կը պաղատէր պահակ ոստիկանի մը որ թող տայ թունէլէն վար երթալու, որովհետեւ, կը թախանձէր, «եղբայրս կառախումբին մէջ էր և ես գիշեր ցորեկ կը փնտռեմ զայն. բայց չկա՛յ»։

⁂ Ֆրանսայի հանրօգուտ շինութեանց նախարարը կէս օրուան մօտ այցելեց արկածին վայրը. ուսկալի տեսարան մը պարզուեցաւ աչքին։ Մուխի ծանր հոտ մը կը դժուարացնէր շնչառութիւնը, դիակները վերցուելով Մորկ փոխադրուած էին, բայց աղէտքին հետքերը կ'երեւային։ Ջուրով ծածկուած գետնին վրայ խառնարնթոր կ'երեւային գլխարկներ, հովանոցներ, պատռտած հագուստի ծուէններ։ Պատերուն վիճակէն կը հասկցուէր թէ ո՛ր աստիճան սոսկալի ճգնաժամեր անցուցած էին մեռնողները։ Պատերը արիւնոտած էին, և յախճապակիները թափած. մարդկային եղունգներ յիմար անձկութեան մը մէջ քերթած էին պատին գաճերը։ Պատին տակ, մարդկային մսի կտորներուն քով կը տեսնուէր լրագրի մէջ պլլուած հացի կտոր մը, և տղու խաղալիկ մը։ 72 հոգի մեռան այս պատին տակ։

⁂ Ուրբաթ օրն ալ Բարէզի մէջ կատարուեցաւ 19 զոհերու յուղարկաւորութիւնը։ Ներկայ էր վարչապետ Պ. Քոմպ, որ այս անգամ ալ դամբանական մը խօսեցաւ։ Նախագահ Լուպէ, նախարարները և Ծերակոյտին ու Երեսփ. Ժողովին նախագահները ներկայացուցիչներ ղրկած էին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀՐԵԱՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ ՄԸ.— Աղեքսանդրիոյ Ռաբունապետին նախաձեռնութեամբ աշխարհի ամէն կողմերէն Ռաբբիներու համաժողով մը բացուած է Քրաքովիոյ մէջ։ Համաժողովին նպատակն է հանդիսաւորապէս բողոքել Հրեաներու վերագրուած ծիսական ոճիրներու աւանդութեան դէմ, և համոզել աշխարհը թէ բոլորովին սուտ է այդ ամբաստանութիւնը։ Բազմաթիւ Ռաբբիներ, մանաւանդ Ռուսիայէն և Հունգարիայէն, կը մասնակցին այդ համաժողովին, որ 8 օր պիտի տեւէ և պիտի զբաղի Հրեաներու կրօնքին վերաբերեալ կարեւոր խնդիրներով։ Համաժողովին բացուելէն անմիջապէս վերջը անդամները Սինակոկ գացին, ծիսական ոճիրներու ամբաստանութեան դէմ բողոքելու համար։ Ռաբունապետ մը ներկայ բոլոր Ռաբբիներուն անունով հանդիսաւորապէս երդում ըրաւ Տապանակին առջեւ, թէ ծիսական ոճիրը չկայ ո՛չ Հրեաներու սուրբ գիրքերուն ո՛չ ալ իրենց ծիսական աւանդութեան մէջ։

ՍԵՐՊԻՈՅ ԴԷՄ.— Բեդերսպուրկէն կը ծանուցանեն թէ Ռուսիոյ մէջ ուսում առնող բոլոր սերպ սպաները Ցարին մէկ հրամանին վրայ հրաւիրուեր են հեռանալ երկրէն։ Կ'ըսուի թէ Ռուսիա և Աւստրիա համաձայներ են այս մասին։ Վիեննայէն հասած հեռագրի մը նայելով, Վիեննայի սերպ զինուորական կցորդը հրաւիրուեր է աւստրիական կառավարութեան կողմէ «րըտէնկոթ»ով տալ իր հրաժեշտի այցելութիւնները. եթէ համազգեստով ներկայանայ, չպիտի ընդունուի։ Սերպիոյ հրաւէր ուղղուած է Աւստրիայէն՝ ետ կանչել իր սպաները։ Բեդերսպուրկի հեռագիրը կ'աւելցնէ թէ զինուորական կցորդ հազարապետ Կրուիչ քաղաքացիի զգեստով ընդունուեր է, և իր հրաժեշտի պաշտօնական այցելութիւնները առանց համազգեստի ընելու ստիպուեր է։ Ասկէ զատ, ռուս սպաներուն բացարձապէս արգիլուեր է ոեւէ յարաբերութիւն ունենալ սերպ սպաներուն հետ։

⁂ Սերպիոյ նախարարական տագնապին պատճառը այն է որ ելմտական նախարարը չէ՛ ուզած տալ պատերազմական նախարարին պահանջած 800000 ֆրանքի վարկը։ Դատական և կրօնական նախարարներն ալ միացեր են ելմտական նախարարին, և մեղադրեր են վարչապետ Աւաքումովիչը թէ միայն չորս սպաներ հեռացուցած է Պելկրատէն և ոչ թէ ութ, ինչպէս խոստացած էր։ Կը հաւաստուի թէ Պելկրատէն չհեռացուած չորս սպաները վերջին եղեռնական դէպքերուն գլխաւոր հեղինակներէն են։ Դահլիճին վերակազմութիւնը դժուարութիւններու կը բախի։

ԷՏՈՒԸՐՏ ԹԱԳԱՒՈՐԸ Մարիէնպատ հասաւ ուրբաթ օրը։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ և սերպիական կառավարութիւնները բանակցութիւններ կը կատարեն, Դանուբի վրայ կամուրջ մը շինելու համար, որով պիտի միանան իրենց երկաթուղիները։

ԼՈՐՏ ՍԱԼԶՊՐԻ առողջական վիճակին նկատմամբ վրդովիչ լուրեր կը հասնին։ Լոնտոնէն ուրբաթ օրուան թուով կը հեռագրեն թէ Անգլիոյ նախորդ վարչապետին ուժը կը հատնի հետզհետէ։

ՆՈՐ ԱՂԷՏ ՄԸ ՄԱՐԹԻՆԻՔԻ ՄԷՋ.—Ֆոռ տը Ֆռանսէն հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ օգոստ. 8էն բռնուած թաթառ մը պատահեր է Մարթինիքի մէջ։ Ամէնէն աւելի վնասուեր է Ֆոռ տը Ֆռանս քաղաքը, ուր շատ մը տուներու տանիքները, ինչպէս նաեւ հրաբխային ծանօթ բորբոքումէն ի վեր շինուած հիւղակները քշուեր տարուեր են։ Շատ մը առագաստանաւեր ցամաք քշուեր և փճացեր կրեր են։ Հարիւրի չափ տուներ կործաներ են։ Ամերիկեան հիւպատոսը կը տեղեկագրէ թէ՝ անցեալ տարուան հրաբխային աղէտին հետեւանքով վնասուած 5000 հոգի նորէն անպատսպար կը մնան, նոր աղէտին հետեւանքով։

ՊԱՊԻՆ ՎԻՃԱԿԸ.— Վատիկանի մէջ ընդհանուր խօսակցութեան առարկայ եղած է սա իրողութիւնը թէ նորընտիր Պապը տխուր է միշտ։ Թագադրութեան առթին ամէնուն ուշադրութիւնը գրաւեց Պիոս Ժ.ի ծանր և գրեթէ արտասուալից դէմքը։ Կ'ըսուի թէ Պապը չարունակ կուլայ իր սենեակին մէջ, նոյն իսկ ուրիշ մարդիկներու առջեւ։ Երկուշաբթի օրը Պապը իր ներկայութեամբ ընդունեցաւ Վենետիկի պատգամաւորութիւնը, և ամէնքը մէկէն լացին, ինչպէս կը պատմէ ներկայ գտնուող սենեկապան մը։ Այս ամէնուն պատճառն է Պապութեան ծանր բեռը, զոր չի կրնար տանիլ Վենետիկի նախորդ Պատրիարքը։ Թագաւորութենէն ի վեր Պիոս Ժ. խիստ յոգնած և հիւանդ է։

Երեքշաբթի առտու Պապը պատարագ մատոյց և Հաղորդութիւն տուաւ Վենետիկէն եկող ուխտաւորներու, որոնք խռնուած էին պզտիկ Պաւլինեան մատուռին մէջ։ Տիրող տաքին և ապականած օդին հետեւանքով, Պիոս Ժ. մարեցաւ երբ կը ծնրադրէր։ Անմիջապէս հարկ եղած դարմանները հասցուեցան։ Պապը քանի մը վայրկեանէն սթափեցաւ և ժպտելով ըսաւ թէ չափազանց տաքէն է և իր սիրական վենետիկցիները տեսնելէն յուզուելուն անհանգիստ եղաւ։

Տքդ. Լաբոնի կ'ըսէ թէ Պիոս Ժ.ի սիրտը առողջ է, բայց իր տկարութիւնը երկիւղ կը պատճառէ։ Կ'ըսուի թէ Պապը նոր նուաղում մը ունեցած էր երկուշաբթի օրը։ Կ'երեւի թէ Վատիկանի մէջ փակուիլը վնասակար է Պիոս Ժ.ի համար, որ վարժուած էր Վենետիկի ազատ օդին և կօնտոլաներով պըտոյտներ կ'ընէր շատ անգամ։

ԻՒՄՊԷՌՆԵՐԸ

ՕԴՆՍՈՒՆԱԴԱՑ ԱՏԵՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

Գ. ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

Իւմպէռեան դատավարութեան երրորդ նիստը բացուեցաւ երեքշաբթի ճիշդ կէսօրին։ Բազմութիւնը սովոր չէր առջի օրուան չափ, որովհետեւ ժողովուրդը աւելի՛ ստորերկրեայ թունելին ահաւոր արկածովը կը զբաղէր։ Թէրէզ անտարբեր երեւոյթ մը ունէր նոյն օրը և խօսելու փափաք չէր յայտնէր։

Վկաները սկսան կանչուիլ։ Նախ լսուեցաւ Հավրի փաստաբան Պ. Բառմանթիէ, որ բացատրեց Քրոֆորտներու դատերուն մէջ կատարած քննութիւնները, և ըսաւ թէ Թղթածրարը իբր 3500 թուղթեր կը պարունակէր։

—Այս դատերու միջոցին, որոնք 17 տարի տեւած են, 5-6 անգամ տեսած եմ Հէնրի Քրոֆորտը, բայց չեմ կրնար ըսել թէ պիտի կրնամ ճանչնալ զայն։ Երբեք տեսած չեմ Րօպըրթ Քրոֆորտը որ միշտ հիւանդ էր։ Տեսած եմ նաեւ Րօպըրթի եղբօրորդին, բայց երբե՛ք Հանրիի հետ։

Նախ.— Կ'ընդունի՞ք թէ Րօմէն եւ Էմիլ Տօրինեաք Քրոֆորտներու դերը խաղացած են։

Պ. Բարմանթիէ.— Ինչ՛ու. Րօմէնը քանի՛ անգամներ տեսած եմ Կաննօ Առմէի պողոտայի տան մէջ։

Նախ.— Ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ ձեր յաճախորդներուն հետ այնքան բազմաթիւ նամակներ փոխանակելէ ետքը, մնաւ հոգ չէք ըրած հասկնալու թէ ժառանգութեան գումարին տուրքը տըւա՞ծ են թէ ոչ։

Պ. Բարմանթիէ.— Ցաճախորդներս կ'ըսէին թէ տրուած էր։

Պ. Բարմանթիէի կարծիքն այն է թէ Քրոֆորտներու գիրը և ստորագրութիւնը բնական էին, եւ թէ ա՛յս եղած է նաեւ երկու փորձագէտներու կարծիքը, որոնց դիմած էր, եւ յարեց թէ մինչեւ վերջը բացարձակ կերպով հաւատացած էր իր պաշտպանած դատին ուղղութեան։

Նախագահը յիշեցուց Քրոֆորտներու՝ Իւմպէռներու դէմ բացած դատին պարագաները, մինչեւ այն օրը որ Նախագահ Ֆորիչօն Քրոֆորտներու հասցէն հարցուց անոնց փաստաբաններուն, որոնք ըսին թէ չեն գիտեր։

Պ. Բարմանթիէ.— Տեսայ Պ. Ֆորիչօնը, որ ինծի իմացուց թէ ձերբակալման հրամանագիրներ կը պատրաստուին։ Մայիս 6ին հեռագրեցի իմ յաճախորդներուս թէ դրամարկղին հաշուեցոյցը պիտի պահանջուէր չուտով։

Նախ.— Քրոֆորտներու գոյութիւնը հաստատած էի՞ք։

Պ. Բ.— Եթէ այդպէս չընէի, ոճրապարտ մը պիտի ըլլայի։

Այս միջոցին Թէրէզ ուզեց քանի մը անգամ միջամտել։ Բարմանթիէ ի մէջ այլոց յայտնեց թէ Մարիա Տօրինեաքի ամուսնութեան համար բանակցութիւններուն մասնակցած է, և թէ վերջին անգամ 1901ին տեսած է Հէնրի Քրոֆորտը։

Պ. Լապօրի.— Դատավարութիւնները միշտ պարկեշտ եւ շատ լուրջ կերպով յառաջ տարուած են։

Պ. Բարմանթիէ.— Այո՛, սքանչելի էր։ (Միծաղներ)։

Նախ.— . . . Եւ մանաւանդ արդիւնաբեր։

Պ. Բարմանթիէ յարեց թէ մինչեւ դրամարկղին բացումը խիստ պարկեշտ կին մը նկատած է միշտ Տիկին Իւմպէռը, եւ իր վկայութիւնը վերջացուց՝ Քրոֆորտներու ենթադրեալ հարստութեան յետնեալ հասոյթները ի՛նչպէս գործածուիլը ցուցնելով։

Ցետոյ լսուեցաւ բարապան Լըքօնդ, որ Իւմպէռներու խնդրանօք Քրոֆորտները դատի կանչած է։ Այս վկան ըսաւ թէ շատ լաւ չէր յիշեր, բայց Քրոֆորտները իտալական շեշտ մը ունէին։

Ասկէ վերջը կանչուեցաւ Քրոֆորտներու փաստաբան Օզու, որ պատմեց թէ Պելժ պահանջատէր մը Քրոֆորտներու հարստութեան գրաւի տակ առնըւիլը պահանջած ըլլալով, Տիկին Իւմպէռ 50000 ֆր. տալ առաջարկեց՝ զայն ետ կեցնելու համար։ Այս վկան յարեց թէ Պ. Ֆորիչօն կ'ուզէր որ հարստութեան գոյութիւնը հաստատէն, հակառակ պարագային լուրջ միջոցներ ձեռք առնել սպառնալով։

Ասոր վրայ Թէրէզ բողոքեց, ըսելով թէ ինքն իսկ պահանջեց որ դրամարկղը բացուի։ Քիչ մը վերջը Տիկին Իւմպէռ յարեց թէ օրէնքի բոլոր ներկայացուցիչները իրենց պարտքը պիտի կատարեն, ինչպէս ինք ալ իրենը։ (Միծաղ)։ Ժառանգութեան տուրքին համար Թէրէզ ըսաւ թէ ինք կը կարծէր որ արտասահմանի մէջ այդպիսի տուրք չկայ։

Այս միջոցին քիչ մը դադար տրուեցաւ, որմէ ետքը լսուեցաւ փաստաբան Լապա, որ Իւմպէռներու գործովը զբաղած է։ Սա պատմեց նախագահ Ֆորիչօնի հետ իր տեսակցութիւնը, եւ ըսաւ թէ Պ. Բարմանթիէ խնդրած էր Իւմպէռներէն որ հարստութիւնը ցուցնեն, ապա թէ ոչ ամէն բան պիտի վտանգուէր։ Թէրէզ ծրագիր մը պատրաստեց դրամարկղին բացման համար։ Պ. Լապա Թէրէզի վերադարձուց այն 50000 ֆր.ը որ Պելժ պահանջատէրին պիտի տրուէր, զայն իր պահանջումէն ետ կեցնելու համար։ Պ. Լապօրիի հարցումին վրայ, Պ. Լապա յայտարարեց թէ Իւմպէռները միւռաւոր պանքային սնանկութեան առթիւ 5 միլիոնէ աւելի դրամ վճարեցին, եւ՝ք մասնավճարներով։ Ուրիշ չորս միլիոններ ալ եղան անոնց սնանկէն։ Պ. Լապա յարեց թէ բացարձակ վստահութիւն ունէր Թէրէզի վրայ, որ գործի մէջ խիստ ուղղամիտ էր, և թէ հազիւ տասը անգամի չափ տեսած է Ֆրետերիքը, որովհետեւ ամէն հրահանգ Թէրէզ կուտար։

Այս միջոցին Ֆրետէրիք երկարօրէն բացատրեց թէ նախաքննութեան միջոցին յարգանօք կը վարուէին հետը, մինչ հիմայ հնար եղածին չափ սեւ գոյներով կը ներկայացնեն։

—Անշուշտ, գոչեց, սխալ մը ըրի Քաթթյիի դատին միջոցին բոլոր գիտցածս ըսելով Պ. Վալէի՝ (դատական նախարարը) Պ. Քաթթյիի հետ ունեցած յարաբերութեան մասին։ (Ուշադրութեան շարժումներ)։

Ֆրետերիք յարեց թէ դատական նախարարը՝ աւելի իբր քաղաքական անձնաւորութիւն մը քան իբրեւ փաստաբան մը օժանդակած է Քաթթյիի, իր ազդեցութիւնը գործածելով՝ զայն Արդարութեան ձեռքէն ազատելու համար։ Ասկէ զատ յանդիմանեց զայն, Երեսփ. Ժողովին մէջ իր կարծիքը յայտնելուն համար ամբաստանեալներուն մասին։

Թէրէզ Իւմպէռ իր կարգին չափազանցուած գտաւ Պ. Քաթթյիի կողմէ Պ. Վալէի տրուած 250000 ֆր. վարձքը։ «Թո՛ղ հոս գայ Պ. Վալէ, և ըսէ թէ չէ առած այդ դրամը» յարեց Տիկ. Իւմպէռ։

Ֆրետերիք (ձեռքը նստարանին զարնելով և բուռն շեշտով մը).— Պ. Վալէի՝ պատճառաւ է որ մենք հոս կը գտնուինք։

Նախ.— Դրամարկղին պարապ ըլլալը կ'արդարացնէր ձեզի եղած հետապնդումը։

Պ. Լապօրի.— Թողուցէք որ մեկնի։ Վարչապետ Պ. Վալտէք Ռուսօ անոնց մեկնումը թոյլատրեց իր անհոգութեամբը։

Նախագահին բողոքին վրայ, Պ. Լապօրի քարտուղարը գոչեց.

—Երդուեալներուն պիտի ցուցնեմ թէ՝ Իւմպէռներու Մատրիտի մէջ ձերբակալուելէն մէկ քանի ամիս առաջ, Պ. Բաղրնօղօ (Մատրիտի այն ատենուան ֆրանս. դեսպանը) որ կ'ըսէ թէ անտեղեակ էր Իւմպէռներու Մատրիտ գտնուելէն, մազ մնաց որ ամուսնանար Մարիա Տօրինեաքի հետ։»

Նախ.— Ասոնք չեղումներ են։ Բոլոր խնդիրը աս կէտին վրայ է.— Ո՞ւր են միլիոնները։

Իւմպէռները լուռ կը մնան։

Նախ.— Միլիոննե՛րը ցուցուցէք. լաւագոյնը այս է։

Պ. Լապօրի.— Ինչու հոս չէ Պ. Վալէ։ Պ. Պուրժուա, երբեմն դատական նախարար, Բանամայի խնդրին առթիւ, չվարանեցաւ հրաժարիլ, գալու վկայութիւն տալու համար։ Թո՛ղ Պ. Վալէ ալ նոյնը ընէ։ (Շարժումներ)

Իւմպէռներու փաստաբանը, Պ. Տիւպիւի երդումը ըրաւ, արուեստի գաղտնիքին վերապահութիւնը ընելով, և ըսաւ միայն թէ կատարեալ Թղթածրար մը ստացած էր, առաջին իբրաւախոհութեան ընագրին և դատավարութիւններուն հետ մէկտեղ։

Պ. Բուլյէ ըսաւ թէ Իւմպէռներուն ի նպաստ դատավարած է, որովհետեւ հաւատացած է անոնց վէպին, բայց կը ցաւի, որովհետեւ իր դատավարութիւնը կրցած է ըլլալ հսկայ խաբէութեան մը գործիքը։

Պ. Լապօրի.— Լրագիրներու կարծիքն է որ կը յայտնէք։

Պ. Բուլյէ հաւանութեան շարժում մը ըրաւ։

Նիստը վերջացաւ ժամը 5ին առանց միջադէպի։

⁂

Ուրբաթ օրուան նիստին մէջ պըշտրուսնակուեցաւ վկաներու ունկնդրութիւնը։ Տիկին Իւմպէռ հաւաստեց թէ բոլոր պարտատէրերը պիտի ստանան իրենց առնելիքները։ Սնանկութեան համար նշանակուած սէնտիքը յայտարարեց թէ Իւմպէռները 117 միլիոն ֆր. պարտք ունէին։ Վկաներէն հրեայ սեղանաւոր Քաթթյ հերքեց Տիկին Իւմպէռի այն յայտարարութիւնը թէ 250000 ֆրանք պարգեւ տուած է դատական նախարար Պ. Վալէի։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ,,Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1903

1321 Տեկ.	ՕՐ ՕԳՈՍՏՈՍ 4	1903 ԼՏՑ.
Ճեմա-զիւլ Էվվէլ 24	ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ. Սրբոցն Եւգինէոսի, Մակարիոսի, Վաղերիոսի, Կանդիտոսի և Ակիւղասայ։	Օգոստ 17
Ա.ՄՕՐ 5.8		Ա.ՄՕՐ 4.55

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՍԱՀԱՅ եկեղեցական կալուածներու խնդրոյն նկատմամբ վաղը տեղի ունենալիք եպիսկոպոսական խորհրդակցութեան հիմ պիտի կազմէ Պալաժէնիոյ մէկ յօդուածը, զոր ի ստորեւ կը հրատարակենք։ Ինչպէս կ'երեւայ այդ յօդուածէն, Պալաժէնեան կ'ընդունի բոլոր Հայ Եկեղեցւոյ իրաւունքը այդ կալուածներուն մէջ, և այդ պատճառաւ Թրքահայ եպիսկոպոսական դասը հարկ կը տեսնէ դիմում ընելու։

«Գլուխ Թ. յօդ. 117.— Ուրաքանչիւր շարժական կամ անշարժ ստացուած նախանշանակեալ, ի պահպանութիւն որ և իցէ Լուսաւորչական Հայոց մենաստանի կամ եկեղեցւոյ կամ նոցին վերաբերեալ աստուածահաճոյ շինուածոցն՝ համարի ընդհանուր ստացուած ողջոյն Լուսաւորչական եկեղեցւոյն Հայոց»։

Տ. ՄԵԼՔԻՍԵԴԵԿ ՍՐԲԱԶԱՆԻ հոգւոյն համար յատուկ պաշտօն կատարուեր է Ցլս. 27ի կիրակի օրը Սամաթիի եկեղեցիին մէջ։ Գրքի ժամանակ, Առաջնորդ Տ. Յակոբ Աշտ եպսկ. դամբանական մը խօսելով, յիշեր է Տ. Մելքիսեդեկ Ս. Արքեպիսկոպոսի կեն-

---

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 34

ՈՃԻՐԸ ԵՒ ՍԷՐԸ

ԳՐԵՑ՝ ՊԻԷՌ ՄԱԷԼ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ՊԱՏՐԱՆՔ ԵՒ ՏԱՌԱՊԱՆՔ

8

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

—Աղջիկս, առանկ չսուտով մի յուզուիր։ Եղածը արտասովոր բան մը չէ, պարզ այցելութիւն մը։ Հակառակ պարագային, եթէ այս պարոնը ձեզ իր ճաշակին համաձայն չգտնէ, ուրիշներ չեն պակսիր։

Կապի չպատասխանեց։ Մխիթարութեան այս եղանակը իր ջիղերուն դըպաւ։ Սենեակին դրան քով գնաց, լըսեց որ սպասաւորը դուռը կը բանար, և այցելուները ներս մտան։

Շունչը կտրած էր և դէմքը կը գունափոխուէր միշտ։

—Ա՜հ, երիտասարդութի՜ւն, բացագանչեց տիկին տը Լարզաք, միեւնոյն անպատկառ և ապուշ ծիծաղով։ Բարեբախտաբար ես ձեր քովն եմ. հակառակ պարագային, անկարող պիտի ըլլայիք պէտք եղածին պէս խօսելու։

Եւ որովհետեւ սպասաւորը եկած էր իմաց տալու, Տիկին տը Լարզաք ըսաւ.

—Պէտք է որ դուք ներս մտնէք հիւրերը։

Բայց արդէն Օլիվիէ, իր մօրեղբօր առաջքը իյնալով ներս մտած էր, ու կը ներկայացնէր իր մօրեղբայրը.

—Պ. Հիւպէռ տը Բոյլառ. մօրեղբայրս, Օրիորդ տ'Առանտա։

Կապրիէլ իր կարգին ներկայացուց Տիկին տը Լարզաքը. և փոխադարձաբար. Դրեթէ վայրկենապէս զգաց թէ Պ. տը Բոյլառ հայրական նայուածքով մը կը քննէր զինքը։

Ու կը պատրաստուէր բացատրութիւնը տալու հօրը բացակայութեան, երբ Տիկին տը Լարզաք միջամտեց և

—Պարոննե՛ր, ըսաւ, Պ. տ'Առանտա շատ ցաւած է որ անակնկալ մեկնումի մը պատճառաւ չկրցաւ ներկայ գտնուիլ ձեր այցելութեան։ Լոնտոն գնաց։ Եւ ասոր համար խնդրեց ինծի որ իր պակասը լեցնեմ։ Դիւրին է իմ ներկայութեանս պատճառը հասկնալ, եթէ ըսեմ թէ ես Կապիին մայրը կը համարուիմ։ Ես զայն պզտիկ տարիքէն դէրկս մեծցուցի։

Ու մինչդեռ Տիկին տը Լարզաք կը խօսէր, Կապրիէլ միւս կողմէ Պ. տը Բոյլառի դէմքը կը դիտէր։

Ամէնէն առաջ անոր վրայ բարութիւն մը նշմարած էր, և վայրկենապէս համակրած այս մարդուն։

Իր հայրն իսկ, ո՛րքան ազնուական գեղեցկութիւն մը ունեցած ըլլար, նորէն Օլիվիէի մօրեղբօր բարձր ու ազնիւ դէմքը չունէր։

Բայց, այս վայրկենին, գրեթէ սարսափեցաւ այն արտայայտութենէն՝ զոր առաւ Պ. տը Բոյլառի դէմքը։

Օդին, անձրեւին եւ Նիսի գեղեցիկ երկնքին վրայ փոխանակուած կարգ մը տափակ խօսքերէ ետքը, Պ. տը Բոյլառ հարցուց յանկարծ.

—Մեր կողմերը ճամբորդութիւն մը չէ՞ք ըրած։

—Ի՞նչպէս ո՛չ, դեռ տասնըհինգ օր առաջ վերադարձանք այդ կողմերէն ես ու Կապին։

—Նիսի մէջ կեցա՞ծ էք մէկ քանի օրի չափ։

—Քառասունը ութը ժամ միայն։ Ցետոյ շրջան մը ըրինք Սէն-Ռաֆայէլէն մինչեւ Ճենովա։

Եւ այս անգամ ընտանեկան անանկ շեշտով մը՝ զոր ունեցած չէին տակաւին ո՛չ Պ. տը Բոյլառ, ո՛չ Օլիվիէ, ո՛չ ալ Կապրիէլ, Տիկին տը Լարզաք ըսաւ.

—Բայց նորէն միտք ունինք այդ կողմերը գալու, սիրելի պարո՛ն, նոյն իսկ յառաջիկայ ամառվլխին, եւ այն ատեն աւելի երկարատեւ պիտի մնանք։ Այդ միջոցին կը յուսամ որ յաճախ կը տեսնենք իրար։

Եւ սկսաւ այն կողմերը իրենց ըրած այցելութեան պատմութիւնը ընել, թէ ի՛նչպէս Անթիպի մէջ տուն մը այցելած էին, ուր բնակող տիկին մը իր աղջկանը յիշատակը պահած էր տակաւին։

Հիւպէռ հասկցաւ թէ ակնարկուած կինն ու աղջիկը իր ազգականներն էին։ Ըսաւ նաեւ ինքնիրեն թէ Մալօ Կէվրօշի ըսած աղջիկն ու մայրը ասոնք ըլլալու էին, որոնց հանդիպած էր ճամբան, եւ զորս ա՛յնքան փնտռած էր ինքը։

Խորհեցաւ որ ո եւ է կերպով մը Մալօն այս կնոջ քով բերէր անգամ մը։

Եւ սակայն նորէն տատամսեցաւ.

—Պա՛հ, ըսաւ, ի՛նչ առնչութիւն կրնայ գտնուիլ տիկին տը Լարզաքի մը եւ Մալօին հանդիպած խօսքը աղուոր կնոջ մը միջեւ, որ ասկէ առաջ Պօռտոյի մէջ գինետան մը սպասուհին է եղած։

Անշուշտութիւնը սա՛ էր որ այս կնոջ դէմքին վրայ ռամիկ մը երեւոյթը կար։ Եւ յետոյ սա ալ կայ որ Կապրիէլ տ'Առանտա և Լիւսի Պալոէլ արտասովոր կերպով իրարու կը նմանէին։

Պ. տը Բոյլառ քանի, կը քննէր Օ-րիորդ տ'Առանտան, նոյնքան ալ կը համոզուէր այս ճշմարտութեան։

Այո՛, Օլիվիէ սուտ ըսած չէր, Մալօ ալ սուտ ըսած չէր, երբ երկուքն ալ ի վեր հանած էին Կապրիէլի եւ Լիւսիի տարօրինակ նմանութիւնը։ Եթէ «Սպատարօրինակ Նիսցի աղջկան» մազերը սեւ չըլլային, եւ մորթն ալ թուխ չըլլար, շատ դիւրին պիտի ըլլար գուշակելը թէ Կապրիէլ եւ Լիւսի երկուորեակ քոյրեր էին։

Լիւսիի քո՛յրը։

Այս մտածումը ունենալով, Հիւպէռի սիրտը սարսռաց։

(Շարունակելի)

ազգութիւնը և բարեմասնութիւնները, և հանգիստ մաղթեր է անոր հոգւոյն։ Պատարագէն վերջը հանգիստ հոգեհանգիստ կատարուեր է խուռն բազմութեան մը ներկայութեամբ, և այս առթիւ եկեղեցին ամբողջովին լուսազարդուեր է։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ այս չորեքշաբթի բացառիկ նիստ մը գումարել հարկ տեսեր է, ուսումնասիրելու համար իր սեղանին վրայ դիզուած բազմաթիւ ամուսնական խնդիրները, և զբաղելու անոնցմէ մէկ քանիներու մասին կրկն. ժողովոյ ուղղելի տեղեկագիրներուն պատրաստութեամբը։

ԱՅՆԹԱՊԻ մէջ երկու տարիէ ի վեր կուսակցական վէճեր կը չարունակէին։ Այնթապէն կ'իմացնեն թէ այլ ևս դադրելով այդ վէճերը, առաջնորդական գործերը իրենց աւելի հանդարտ վիճակը ստացեր են, կաթող. քննիչ Տ. Կարապետ Վ. Տէր Կարապետեան, որ Այնթապ այցելած էր, յաջողեր է տեղւոյն եկեղեցական և կրթական գործերը կանոնաւորել։ Գաւառ. Ժողով մը կազմուեր է, որ իր առաջին նիստը գումարեր է առաջնորդական ընտրութեան, և միաձայնութեամբ Առաջնորդ ընտրեր է Տ. Կարապետ Վ. Տէր Կարապետեանը, և ի մօտոյ թէ' Գաւառ. Ժողովի և թէ առաջն. ընտրութեան տեղեկագիրը պատրաստուելով, պիտի ղրկուի Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին' ի վաւերացումն։

ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՅ Պատր. փոխանորդ Տ. Վահան Ծ.Վ. Ցակոբեան կը գրէ Պատրիարքարան թէ' Պուլկարիոյ բոլոր հայաբնակ քաղաքները այցելեր է և ի հոն Սոֆիա պիտի վերադառնայ, ուր պիտի սկսի առաջն. ընտրութեան գործողութեանց. և յոյս կը յայտնէ թէ ներկայ ամսոյ մէջ պիտի կարենայ յաջողցնել Պուլկարիոյ առաջնորդական ընտրութեան ցանկալի գործը։

ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ Առաջնորդ Տ. Սմբատ Վ. Սաաթճեան կ'առաջարկէ Ս. Պատրիարքին որ, Սանասարեան վարժարանի փոխադրութեան պարագային, փոխանակ Ս. Նշան վանքին, աւելի լաւ կ'ըլլայ այդ վարժարանի փոխադրութիւնը կա'մ Ս. Գէորգի վանքը' ի Թամզարա, կամ երկոտասան Առաքելոց վանքը ի Սիս, կամ Ս. Նշանի վանքը յԱծպտեր, և կամ Անեղրի և Բիւրք (*) հայաբնակ գիւղերը, որոնց առաջինը 80 տունէ և երկրորդը 200 տունէ կը բաղկանայ։ Տ. Սմբատ Վ. կ'ըսէ թէ վերոյիշեալ տեղերուն օդը և ջուրը աւելի առողջարար և բարեհամ է քան Սեբաստիոյ Ս. Նշան վանքինը. ուստի, եթէ Ս. Պատրիարքին և Խնամակալութեան հաւանութեան արժանանայ իր առաջարկութիւնը, կարելի է ճարտարապետ մը ղրկելով վերոյիշեալ վանքերէն միոյն ընտրութիւնը կատարել։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ չաբաթ իրիկուն Գրնալը երթալով, հիւրընկալուեցաւ Քաղաք. Ժողովոյ անդամ Սեթեան Միհրան էֆ.ի բնակարանը, և երէկ առաւօտ տեղւոյն եկեղեցին իջնելով քարոզեց ներկայ ժողովրդեան։ Ն. Սրբազնութիւնը թէ' Գրնալըի և թէ չրջակայ կղզիներուն մէջ զանազան անձերու այցելութիւններ տալով, իրիկունը վերադարձաւ Բերա իր բնակարանը։

Տ. ԱՂԱՆ Վ. հեռագրով կ'իմացնէ Պատրիարքարան թէ Նիկոմ հասած է, ուրկէ պիտի մեկնի Մալաթիա։

ՍԱՎԱԼԱՑԷՆ (Սելանիկ) կը գրեն թէ հոն 150է աւելի թէ' պանդուխտ և թէ չրջականերէն եկած գաղթականներ կան, որոնք առանց եկեղեցիի և քահանայի մնացած են, եւ իրենք քիչ չատ բարեկեցիկ ըլլալով, կը փափաքին որ քահանայ մը ունենան, որովհետև իրենց հոգեւոր պէտքերը Ցոյն քահանաները կը մատակարարեն և իրենք Ցոյն եկեղեցին կը յաճախեն։ Գաւառացիները կ'ապահովեն Հայ քահանայի մը ապրուստը։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ հոգեւոր հովիւ Զլղատեան քահանայ իր հիւանդ զաւկին դարմանումին համար Պոլիս եկած ըլլալով, ի մօտոյ կը մեկնի իր պաշտօնատեղին։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ Թարգման Տ. Սարգիս Վ. Աճէմեան, ի պատասխանի Ս. Պատրիարքին հեռագրին, դարձեալ հեռագիր մը ուղղելով Պատրիարքարան, կը յայտնէ իր միաբանակից ընկերներուն հետ թէ' իրենք իրաւունք ունեցած են բողոքելու Տ. Վահրամ Վ.ի ընտրութեան դէմ, որովհետև անիկա տասը տարիէ ի վեր ոչ-պարկեշտ կեանք մը կը վարէ Եգիպտոսի մէջ։ Հեռագիրը դիտել կուտայ թէ վանքին Մատենագիրները եւ գոյքերը անաղարտ պահուած են մինչեւ հիմայ իրարու յաջորդող վանահայր լուսարարապետներու ձեռքով, եւ հիմայ Միաբանութեան արդար իրաւունքն է այս բողոքը ընել։

, Երուսաղէմի գործերուն առթիւ, «Բիւզանդիոն» չաբաթ օրուան թուով դիտել կուտայ թէ' «Քանի որ Ղեւոնդ Վ. ոչնչափ հմուտ եւ կարող, վարչագէտ եւ հաշուագէտ մարդ է, պէտք է կերպ մը գտնէ իր հաշիւները հասկնալի ձեւով մը ներկայացնելու բովանդակ Միաբանական ժողովին, չգոհանալով լոկ Տնօրէն ժողովին վաւերացումովը, որ կ'երեւի թէ վերջին ժամանակներս բարոյապէս, եթէ ոչ նաեւ օրինապէս, դադրեր է Միաբանական ժողովին լիազօր ներկայացուցիչն համարուելու հանգամանքէն։» Մեր պաշտօնակիցը կ'աւելցնէ թէ, եթէ մինչեւ իսկ պատրուակ ըլլայ ընդդիմադիր միաբաններուն հաշիւ պահանջելը, դարձեալ միջոց մը պէտք է գտնուի այս հաշուի խնդիրը լմնցնելու, և այն ատեն աւելի դիւրին պիտի ըլլայ նաեւ կեդր. Վարչութեան համար, լռեցնել ընդդիմադիր կուսակցութիւնը։ Այս չատ իրաւացի եւ արդարացի դիտողութիւնն է որ կ'ընենք մենք երկու տարիէ ի վեր, սակայն անհաճոյ կ'երեւի ոմանց. ահաւասիկ այս անգամ «Բիւզանդիոն» ալ նոյնը կը գրէ, հաստատելով մեր պաշտպանած դատին օրինաւորութիւնը, որ ամենեւին առարկութիւն չի վերցներ։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ վարժարաններու վիճակը բարւոքման ճամբուն մէջ մտած է. կարգը եկած է հիմայ Ազգատախնամին որ իր ամբողջ ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած է այս միջոցին Նարլը-Գաբուի զբօսարանին բարեզարդութեամբ, ուր ի չահ Ազգատախնամին ձեռնածութիւններ ալ պիտի կատարուին եղեր։ Ասոնք անշուշտ չարունակութիւնը չեն կազմեր այն ձեռնածութիւններուն, որոնք ժամանակէ մը ի վեր տեղի կ'ունենան Սամաթիոյ Ազգատախնամին վարիչ մարմնոյն մէջ։ Դեռ անցեալ չաբթու Գումգաբուի Ազգատախնամը իր հաշիւները հրատարակեց. իրաւունք չունի՞նք հարցնելու թէ ո՞ւր են Սամաթիոյ Ազգատախնամին հաշիւները։ Տնտեսական Խորհուրդը արտօնեց զիրենք որ ի պահ դրուած 120 ոսկիէն 70 ոսկին ծախսեն և 50 ոսկին պահեն։ Կրնա՞նք հարցնել թէ ո՞ւր է այս 50 ոսկին, և ի՞նչ եղան այս տարուան ներկայացման հաշիւը և հասոյթը։ Ասոնց հաշիւը ո՞վ պիտի տայ և որո՞ւ պիտի տրուի։ Ասոնք տարակոյսներ եւ վարանումներ յառաջ կը բերեն, որոնց պէտք չէ առիթ տալ. կանոնաւոր հաշուետուութիւն և բարեկարգ գործողութիւն միակ պայմանն են հասարակաց վստահութիւնը աւելցնելու։ Այս է մեր և մեզմէ զատ դեռ չատերու կարծիքը։

ՄԱՀ
ՄԱՆՈՒԿ ԷՖ. ՍՄԲԱՏԵԱՆԻ

Ցաւօք կը ծանուցանենք մահը Սըմբատեան Մանուկ էֆ.ի, որ իբրև պատուաւոր անձնաւորութիւն և իբրև յարգելի պետ մը ծանօթ ընտանիքի մը, կարեւոր դիրք մը ունէր ազգին մէջ։ Բնիկ գաւառացի, իր աշխատութեամբ եւ խնայողութեամբ յառաջացած, իր ձեռք բերած նիւթական միջոցներով ընտանիքին բարեկեցութիւնը ապահովելէ զատ, ունեցածէն բաժին կը հանէր նաեւ կարօտելոց, և իրեն եղած դիմումները անպատասխանի չէին մնար։ Սկիւտար Ս. Կարապետ եկեղեցւոյն, ինչպէս նաեւ Բերայի եկեղեցւոյն ըրած է նուիրատուութիւններ. իսկ Մայր-Եկեղեցւոյ նորոգութիւնը, դեռ մօտաւոր ժամանակի մէջ տեղի ունեցած գործ մը, իր յիշատակը միշտ օրհնութեամբ յիշելու առիթ պիտի ըլլայ։ Նոյն միջոցին Սմբատեան էֆ.ի նպաստով նորոգուեցաւ նաեւ Գասըմ-Փաշայի եկեղեցին, որուն նորոգութիւնը եթէ քիչ մըն ալ յապաղէր, գուցէ այդ կարօտ թաղին եկեղեցին փլչելու վիճակին հասնէր։ Իր կեանքին մէջ չափաւորութեամբ ապրող հանգուցեալը' ընտանեկան պարկեշտութեան օրինակ կրնայ ըլլալ նաեւ անոնց, որոնց նիւթական ճոխ վիճակը առիթ տուած է ընտանեկան անհաճոյ կենցաղի, աւելորդ պերճանքներու և չռայլութիւններու, որոնք ուր ուրեմն կը յանգին անդարմանելի ձախողութիւններու։ Սմբատեան էֆ. իր արժանաւոր կենակցին' Տիկին Աննայի հետ իր ընտանիքը հեռու պահեց այս դժբախտութիւններէն, և իր երկու աղջիկները, որոնց մին ամուսինն է Ցովսէփ էֆ. Թօդատեանի, և միւսը' Կարապետ էֆ. Բապուճճեանի, իրենց կարգին կազմեցին բարեկարգ և երջանիկ ընտանեկան յարկեր։ Հանգուցելոյն տուած դաստիարակութեան արդիւնքն է որ իր որդին, Միհրան էֆ. Սմբատեան, հօրը բարեպաշտական և բարեսիրական կամաց գործադիրը և ընտանիքի բարի հայր մը եղած է, գնահատելի մասնակցութիւն մը ունենալով նաեւ Մայր Եկեղեցւոյ նորոգութեան առթիւ։ Տարակոյս չկայ որ Միհրան էֆ. պիտի չարունակէ նաեւ իրեն կտակեալ բարեգործութիւնները, իր հանգուցեալ հօրը անունը եւ յիշատակը միշտ օրհնել տալու համար։ Մանուկ էֆ. Սմբատեան ծերութեան վիճակի մէջ կը կնքէ կեանքը սակայն ինք մէկն էր այն ծերերէն որոնք օրհնութիւնն են իրենց տանը, և որոնց պակասը զգալի է միշտ. ուստի այս առթիւ կը ցաւակցինք իր կնոջը, զաւակներուն և փեսաներուն, ինչպէս նաև բոլոր ընտանիքին անդամներուն։

, Հանգուցեալը' Մայր-Եկեղեցւոյ նորոգութեան առթիւ, Ս. Պատրիարքին խնդրանօք, ստացած էր Գ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան։ Ինչպէս յայտնի է, իր այդ բարեպաշտական նուիրատուութեան առթիւ, Խառն Ժողովը որոշեց Մայր-Եկեղեցւոյ բակը թաղել հանգուցելոյն մարմինը. ուստի ըստ այնմ հանգուցելոյն մարմինը պիտի ամփոփուի տաճարին աջակողմը, Տառեան Պօղոս պէյի քով։ Պատր. Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ եպսկ. պատարագ պիտի մատուցանէ, եւ ապա պիտի կատարուի հոգեհանգստեան կարգը, որուն մասնակցելու հրաւիրուած են Պոլիս գտնուող ինը եպիսկոպոսներ, 13 վարդապետ ու 24 քահանայ։

,

Այրի Տիկին Աննա Մ. Սմբատեան եւ իր զաւակունք, Տէր և Տիկին Միհրան Մ. Սմբատեան, Տէր և Տիկին Կարապետ Բապուճճեան, Տէր և Տիկին Ցովսէփ Թօդատեան և զաւակունք ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն զվշտալի մահ

ՄԱՆՈՒԿ ԷՖ. ՍՄԲԱՏԵԱՆԻ

որ հանգեաւ ի Տէր Օգոստ. 1ի Ուրբաթի գիշերը, ի Պէօյիւքտէրէ իր բնակարանին մէջ, ի խոր սուգ համակելով ազգականները, խնամիները, ու բարեկամները։

Ցուղարկաւորութիւնն ու թաղումը տեղի պիտի ունենան երկուշաբթի առտու Մայր-եկեղեցւոյ մէջ, ուր ժամը 12 ու կէսին պիտի սկսի ժամերգութիւնը, եւ Ս. Պատարագէն ետքը ժամը 3 ու կէսին թաղման կարգը պիտի կատարուի։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ
ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

15 Օգոստոս 1903

Հեռագրական գործակալութիւնը չաբաթ իրիկուն Բարիզի սակարանի գիները չհաղորդեց մեզի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ
(ԱՅՍ ԱՌՏՈՒԱՆ)

ԱՍՏԻՃԱՆ. — Միւթէմայիզի աստիճան տրուեցաւ Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեանց մասնագէտ-խորհրդականութեան կոչուող Ռիչար պէյի։

ՊԱՇՏՕՆ. — Թըրնովայի (Էտիրնէ) գայմագամ անուանուեցաւ Մանասթըրի Մէտրիճի նախորդ տնօրէն Վասաֆ պէյ։

Կէմլէյիկի գայմագամի օգնական' Ճիսրը Էրկէնիի գայմագամի օգնական Եօրկաքի էֆ.։

Պոլուի Տէֆթէրհանէի պաշտօնեայ' Տէնիզլիի Տէֆթէրհանէի պաշտօնեայ Զիվէր պէյ, որուն յաջորդեց Պայազիտի Տէֆթէրհանէի պաշտօնեայ Պիլալ էֆ.։

Այտընի և Արչիփելագոսի դատական քննիչ անուանեցաւ Քոսովայի և Մանասթըրի դատական քննիչ Ղալիպ պէյ, որուն յաջորդեց Պէյրութի և Սուրիոյ դատական քննիչ Հիւսնի էֆ., և ասոր ալ յաջորդեց Այտընի և Արչիփելագոսի դատական քննիչ Հալիմ պէյ։ Հալէպի եւ Ատանայի դատական քննիչ անուանեցաւ Խիւտավէնտիկեարի դատական քննիչ Նիյմէթուլլահ էֆ., որուն յաջորդեց Արչիպելագոսի Վերաքննիչ Ատեանի պատժական ճիւղին նախորդ նախագահ Ապտուլրրահման էֆ.։ Էնկիւրիի եւ Գոնեայի դատական քննիչ' Էրզրումի եւ Սըվազի դատական քննիչ Խիւլուսի էֆ., որուն յաջորդեց Սելանիկի Վերաքննիչ Ատեանի պատժ. ճիւղին նախորդ նախագահ Հասիպ էֆ.։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Ա. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ, Իսլամ գաղթականներու բարձր յանձնաժողովին անդամ Վահիտ պէյի։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ սպառազինութեանց պաշտօնատան մատուցած տեղեկութեան վրայ, կայս. Իրատէ մը կը հրամայէ պաշտօնանկ ընել և դատի ենթարկել Համայի մուհասէպէճի Ասըմ էֆ.ն, եւ Տուզճէի ելմտական տնօրէն Էօմէր էֆ.ն, որոնց առաջինը Մարաշի Մուհասէպէճի եղած ատենը տարբեր նպատակի գործածած էր զինուորական սպառազինութեանց 1316, 1317 եւ 1318 տարիներու հաշիւին պատկանող 627,611 ղ.ը., և երկրորդը նոյնպէս տարբեր նպատակի ծախսած էր նոյն հաշուոյն պատկանող 19,645 ղ.ը., եւ սակէ զատ երկար ատեն տեղւոյն մէջ պահած էր նոյն հաշուոյն գանձուած 23,493 ղ.ը.։

—o—

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ. — Ծովային նախարարութիւնը և մաքսային վերատեսչութիւնը միջոցներ ձեռք առած են Սանեայի նահանգին ծովեզերքին վրայ մաքսանենգութեան առաջքը առնելու համար։

— Մանասթըրի նորընտիր կուսակալ Հազիմ պէյ աղջի օրը իր պաշտօնատեղին վնաց։ Մեկնելէ առաջ, Հազիմ պէյ, չաբաթ առտու կայս. Պալատ երթալով իր հաւատարմական զգացումները մատոյց յատս կայս. Գահոյից։

— Պոլսոյ ոստիկան-զօրաց Խորհուրդին անդամ Գնդ. Բեամիլ պէյ, կայս. Իրատէով Մանասթըրի նահանգին ոստիկան-զօրաց գունդին հրամանատարութեան կոչուեցաւ։ Բեամիլ պէյ այսօր Պոլսէն կը մեկնի դէպ իր պաշտօնատեղին։

— Վիէննական թերթերը կ'ըսեն թէ Սկիւպի և Սելանիկի նահանգներուն մէջ հանդարտութիւնը կը տիրէ, և ոև է ընդհարում տեղի ունեցած չէ աւազակներու և Օսմ. զօրքերու միջեւ։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՀԱՍՈՅԹՆԵՐԸ աւելցնելու միջոցները խորհելու համար կազմուած յանձնաժողովը իր քննական պաշտօնները սկսած է։ Մայրաքաղաքին եւ արուարձաններու բոլոր մաքսատուները կարգաւ քննութեան պիտի ենթարկուին, եւ անոնց իւրաքանչիւրին մասին տեղեկագիրներ պիտի ներկայացուին մաքսային վերատեսչին նախագահութեան տակ գտնուող յանձնաժողովին։ Ցարմար դատուած է երկու փորձառու եւ ձեռնհաս մաքսային պաշտօնատարներ աւելցնել նոյն քննիչ յանձնաժողովին վրայ։ Ծրագիր մը պատրաստուած է ներքին գաւառներու մաքսատուներուն համար ալ, որոնք նոյնպէս քննութեան պիտի ենթարկուին։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ընդհ. քննիչ Ֆէրիգ Իսմայիլ փաշա աղջի օրը ծովային վարժարանը երթալով, աշխենէն յառաջադէմ աշակերտներուն բաժնեց վեհ. կայսեր կողմէ չնորհուած կարկինի տուփերը։ Ի վերջոյ վարժարանին տնօրէնը բանախօսութիւն մը արտասանելով, ի վեր հանեց վեհ. Սուլթանին' նոյն վարժարանին ըրած բազմազիմի չնորհները և ցուցուցած բարձր բարեացակամութիւնը։ Երախտագիտագիտական ջերմագին մաղթանքներով ընդունուեցան այս խօսքերը։

ՊԱՐՏՈՒՑ ՄԻԱՑՈՒՄԸ. — «Լէվընդ Հէրըլտ» կ'իմանայ թէ անգլ. արժեթղթերատէրներու կայս. Կառավարութեան եւ Պարտուց միացման պաշտօնը ունեցող դրամատանց խմբակին հետ ունեցած կարծիքներու մէկ քանի տարբերութիւնները վերջանալու վրայ են, և արդէն առ այդ եղած բանակցութիւնները լաւ ճամբու մէջ են։ Շաբաթ օրը գումարուած ելմտական յանձնաժողովի նստին մէջ այս մասին խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցան, եւ յուսալի է որ, նկատի առնելով իրաց վիճակը, ինչպէս նաեւ բոլոր կողմերը առաջնորդող համերաշխութեան ոգին, համաձայնութիւն մը գոյանայ այսօր կամ վաղը։

ՏԻՎՐԻԿԻ գաւառակին մէջ ափրոդիտեան ախտերու յատուկ հիւանդանոց մը պիտի չինուի։

ՊԱՊԻՆ ԹԱՂԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ առթիւ չաբաթ առտու Բանկալթի Ս. Էսբրի եկեղեցիին մէջ կատարուած արարողութեան ներկայ գտնուեցան ի դիմաց Օսմ. կառավարութեան' արտաքին գործոց խորհրդական Նաւում փաշա, Ֆրանս. դեսպան Պ. Բօնսթան, Հայ-Հռոմէականաց Կ. Պատրիարք Տ. Պօղոս Ս. Էմմանուէլեան, Պելժիոյ, Սպանիոյ, Հոլանտայի, Շուէտ-Նորվեկիոյ դեսպանները, դեսպանական պաշտօնեաներ, Պուլկար գործակատարութեան Ա. քարտուղարը եւն.։

* ԱՖԻՈՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ մէջ աղջի օրը բացումը կատարուեր է հանքային ջուրի մթերանոցին եւ պաշտօնեաներու բնակութեան յատկացուած չէնքին չինուելուն աշխատութեանց, ի ներկայութեան կառավարչին եւ պաշտօնատարներու։ Այս առթիւ աղօթքներ եղեր են վեհ. կայսեր արեւշատութեան համար։

ԾՈՎԱՅԻՆ նախարար Ճէլալ պէյ, երկու յանձնաժողովներ կազմած էր, մէկը Քարաքէօյի կամուրջին եւ միւսը Մահմուտիէի վարչութեան համար։ Անոնց ձեռք առած միջոցները արդիւնք տալու սկսած է արդէն։ Կայս. Իրատէ մը տրամադրութեան համաձայն, փութոյ պնդութեամբ կը նորոգուին Մահմուտիէի չոգենաւերը, Նէմիր, Կարմիր ծովու եւ Պասրայի ծովածոցին չոգենաւային գծերու երթեւեկութեանց վերակազմութեան համար։ Միւս կողմէ յանձնաժողովը կը զբաղի մէկ քանի չոգենաւեր գնելու խնդրով, Գատըգիւղի, Հայտար-փաշայի, կղզիներու եւ Մարմարայի ծովեզերքներու գծերուն համար։

ՕԴԱՑԻՆ ԿԱԶԻ նոր լապտերներ դնել որոշուած է Պոլսոյ, Գատըգիւղի եւ Սկիւտարի այն բոլոր փողոցներուն մէջ, որոնք ցարդ քարիւղի լապտերով կը լուսաւորուէին։

ՈՃԻՐ, ԱՐԿԱԾ, ԵՒԼՆ.

ԵՐԷԿ ԱՌՏՈՒԱՆ ՈՃԻՐԸ. — Երէկ առտու, ժամ 12ի միջոցները ոճիր մը գործուեցաւ Տիվան Եօլու Սուլթան Մահմուտի դամբարանին դիմացը։ Նպարավաճառ Կեսարացի Լեֆթէրի խանութին թէզկեահտար և նոյն նպարավաճառին եղբայր Գալէնտէր՝ մինչ կեցած էր խանութին դրան առջին, քովի խանութը ծխավաճառութիւն եւ նպարավաճառութիւն ընող պարսիկ Մէհմէտ Ալի յանկարծ քովը գալով րիվոլվէրը երկու անգամ պարպեց։ Կապարին մէկը Գալէնտէրի աջ կողմին եկաւ, իսկ միւսը թէզկեահի տախտակին։ Ոստիկանութիւնը անմիջապէս փութաց դէպքին վայրը, եւ վիրաւորեալը մերձակայ դեղարանին մէջ դարմանուելէ ետքը, Կիւլհանէի հիւանդանոց փոխադրուեցաւ, որպէս զի կապարը' որ մարմնոյն մէջ մնացած էր' հանուի։ Ոճրագործը ձերբակալուած է, և խոստովանած է իր ոճիրը, որուն չարժառիթն է եղեր Լեֆթէրի խանութին աւելի բանուկ եւ առատոր չատ ըլլալը։

ՀՐԶԻԳՆԵՐՈՒ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ։ — Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Եորկի և Հաճի Մինաս անուն անձերը, որոնք ամբաստանուած են թէ դիտմամբ առաջ բերած են այն հրդեհը, որ անցեալները մոխիր դարձուց Շուկային դրան մօտ, Իսկէնտէր պօղազի գտնուող մէկ քանի վաճառատուներ եւ պէօրէքճիի փուռ մը։

ՔՍԱԿԱՀԱՏ. — Թերթիս գրաչարներէն մին, աղջի իրիկուն Թիւնէլի Բերայի կողմէն տոմսակ առնելու համար քսակէն ստակ կը հանէր, երբ յանկարծ գլխարկաւոր մը ձեռքէն յափշտակեց քսակը և կծիկը դրաւ, օգուտ քաղելով Ղալաթիոյ կողմէն եկող Թիւնէլէն ելած բազմութենէն։

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐ. — Էրզրումէն կը հեռագրեն թէ անցեալ երկուշաբթի օրը Էրզրումի եւ չրջակայ գիւղերու մէջ տեղացող յորդահոս անձրեւներէն ողողումներ յառաջ գալով, մէկ քանի տուներ մասամբ կամ ամբողջովին փլեր են, քարէ կամուրջ մը փլիկեր, և 14 տուներու մէջ գտնուած ցորեն և կարասիներ ջուրերէն քչուեր են։ Բայց բարեբախտաբար անձի կորուստ չկայ։ Վնասին քանակութիւնն է իբր 5000 ոսկի։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ. — Պուլանըզի մէջ Օգոստ. 1ի գիշերը երկրաշարժի երեք ցնցումներ զգացուեր են, եւ առտուան դէմ ալ ուրիշ զօրաւոր ցնցում մը։

ԱՐԿԱԾ. — Իզմիրէն կը գրեն թէ ծանօթ վաճառական Ամասօ էֆ. հետիոտն Գարաթաշէն Իզմիր գացած ատեն, ճամբան արագընթաց կառք մը կը կոխոտէ զայն և անոր վրայէն կ'անցնի, ոսկորները ճզմելով։ Արկածեալին վիճակը ծանր է։ Կառապանը ձերբակալուած է։

ԵՐԵՔ ՀՈԳԻ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԱԾ. — Ուրբաթ գիշեր Էյուպի Իսլամ պէյ փողոցին մէջ չարագործ մը երեք հոգի մէկէն վիրաւորեց։ Սրճեփ Ալի մէկ քանի օր առաջ կռուած էր իր ազգականներէն մէկուն' Էմինի մօրաքրոջ, Խաչիչէի հետ, որ նոյն իսկ դատ բացած էր անոր դէմ։ Այս պատճառաւ Էմին ոխ պահած էր Ալիի նկատմամբ, և ուրբաթ իրիկուն գինովցած ետքը, անոր սրճարանը գնաց զայն գտնելու։ Խաչիչէ կը սպասէր սրճարանին մօտ, աղբիւրէն ջուր առնել ձեւացնելով։ Սրճեփին եղբայրը' Մուսթաֆա' և ուրիշ յաճախորդ մը ո և է գայթակղութեան մը տեղի չտալու համար, գացին Էմինի քով, և ջանացին զայն համոզելու որ ելլէ իր տունը երթայ։ Այս միջոցին, Խաչիչէ կարծելով որ իր քեռորդին ո և է վտանգի մը մատնուած է, սկսաւ քարեր նետել։ Սրճարանի յաճախորդներէն Պէհճէտին էֆ. Խաչիչէի մօտեցաւ և յորդորեց զայն որ տունը երթայ, քանի որ այլ մարդոց գործին պէտք չէր որ խառնուէր։ Ասոր վրայ Էմին դանակով Պէհճէտին էֆ.ի վրայ յարձակեցաւ և զայն վիրաւորեց երեք տեղէ։ Ուրիշ յաճախորդ մը, Էօմէր, ուզեց օգնութեան փութալ վիրաւորեալին, բայց դաշոյնի հարուած մըն ալ անոր սրունքին' նուաղած գետին ձգեց զայն։ Սրճեփ Ալի ալ իր կարգին թեւէն և երիկամունքներէն վիրաւորուեցաւ։ Էմին յետոյ գնաց պահուըտիլ իր մօրաքրոջ տան մէջ, ուր ձերբակալուեցաւ։ Վիրաւորեալները հիւանդանոց փոխադրուեցան։ Կ'ըսուի թէ նոյն ինքն Խաչիչէ տուած է դանակը իր քեռորդւոյն ձեռքը, պատուիրելով որ երթայ վիրաւորէ Ալին։

ԱԶԱՏԱՐԱՐ. — Ուրբաթ օր, ցորեկին, Պէօյիւքտէրէ Եէնիմահալլէ, ծովուն բաւերը, Շաքարեան Ցարութիւն էֆ.ի զաւակը' Պ. Օննիկ' իրենց անձնական նաւակին մէջ նստած եւ առագաստը պարզած պտոյտ մը կը կատարէր, երբ հովին սաստկութենէն նաւակը չրջեցաւ։ Պ. Օննիկ, առանց ինքզինքը կորսնցնելու ծովը կը նետուի ու նաւակին մէկ կողմէն կը բռնէ։ Նոյն միջոցին իր ընկերը' Պ. Վահրամ Անտոնեան (Կիւմիւշկէրտան վաճառատան պաշտօնեայ) որ ինքն ալ առանձին նաւակով մը կը չրջագայէր, տեսնելով իր ընկերոջ մատնուած վիճակը, անմիջապէս անոր քով փութաց իր նաւակովը եւ յաջողեցաւ ստոյգ վտանգէ մը ազատել Պ. Օննիկը։

ԽՐՈՒՄ. — Անգլ. ցորեն բեռցած «Ֆէսթնըր» չոգենաւը չաբաթ առտու Սուլինայէն մայրաքաղաքս կուգար, Ռոթէրտամ երթալու համար, երբ Վերին Վօսփոր' Ումուր-Եէրիի առջեւ խրեցաւ աւազին մէջ, եւ այնքան ուժգնութեամբ, որ նաւաձիգներու բոլոր ջանքերը ապարդիւն եղան զայն ազատելու։ Պէտք եղաւ պարպել բեռը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ
ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ՊԵՐԼԻՆ, 15 օգոստ. — Վիլհէլմ կայսրը երէկ առտու տեսակցեցաւ վարչապետ Կոմս Պիւլովի հետ, որուն ընկերակցութեամբ պալատ գնաց' նախարարաց խորհուրդին նախագահելու։

— (Պաշտօնական) Պատերազմական նախարար Զօր. Կօսլէր իր խնդրանօք պաշտօնէն հանուելով, իրեն յաջորդեց նոյն պաշտօնատան անօրէն Զօր. Էյնէմ ֆօն Ռօթմայէր։

ՊԵԼԿՐԱՏ. — Պ. Ավագումովիչ կը ջանայ համոզել Պ.Պ. Զիֆքովիչը, Սթոյանովիչը և Վէլիչքովիչը' դահլիճին մէջ մնալու։ Բայց ցարդ չյաջողեցաւ։ Կուսակցութեանց պետերուն հետ կատարուած բանակցութիւններն ալ արդիւնք մը չունեցան։ Պ. Սթոյան Բրիպարաչ Մէհսաթիայէն կանչուեցաւ։ Կը կարծուի թէ ասիկայ յարաբերութիւն ունի նախարարական տագնապին հետ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Թօքիոյէն հասած հեռագիր մը կը հաստատէ թէ Քորէայի կառավարութիւնը Ռուսիոյ տուած է Եալուի հովտին մէջ փայտի մենաշնորհները։

ՀՌՈՄ. — Պապը կատարելապէս կազդուրուած է իր յոգնութիւններէն, եւ դիտուած յայտնած է երկուշաբթի օրը վերսկսիլ ընդունելութիւնները։

ՎԻԵՆՆԱ. — Ջարը, Հռոմ երթալու միջոցին, հակառ.ի վերջը պաշտօնապէս պիտի այցելէ Ֆրանց-Եօզէֆ կայսեր։

ՊԵԼՖԱՍԹ. — Ռէժ(°.) անուն Ակլսացի մը, որ վերջերս գնած էր Էկըրմօնի դղեակը' սահմանագլուխին մօտ, ձերբակալուեցաւ լրտեսութեան պատճառով։

ՌՈՒՍՇԻՆԿԴԸՆ. — Բոլոմպիոյ ծերակուտական յանձնաժողովը մէկ քանի բարեփոխումներով ընդունեց Բանամայի ջրանցքին պայմանագիրը։

ԲԱՐԻԶ. — Կոմս տ'Էթուռնէլ տը Քոնսդան կը հրաւիրէ նահանգային ժողովները, որոնց նստաշրջանը բացուած է այս միջոցին, իրենց բաղձանքը յայտնել ի նպաստ միջազգային իրաւարարութեան։

— Ստորերկրեայ երկաթուղիի գծին վրայ երէկ նոր հրդեհ մը պատահեցաւ, սակայն ծանր հետեւանք չունեցաւ։

— Տիկին Թէրէզ Իւմպէռ վերջին դատավարութեան միջոցին, հակառակ սեղանաւոր Քաթթօյի հերքումին, պնդեց թէ 250,000 ֆր.ի վարձատրութիւն մը եղած է դատական նախարար Պ. Վալէի' որ Քաթթօյի նախկին փաստաբանն էր։ Պահանջեց որ քննուին Քաթթօյի թղթապանակները, եւ զայն ամբաստանեց թէ կարծուածէն աւելի գողութիւններ ըրած է։ Այս խօսքերը աղմուկ յարուցին։ Նախագահը հրաւիրեց Թէրէզը որ յարգանօք խօսի վկաներուն մասին։ Տիկին Իւմպէռ յետոյ ըսաւ թէ Պ. Վալէ յանձնարարած է ընդհ. դատախազին, որպէս զի յետաձգէ Իւմպէռներու դատավարութիւնը, մինչեւ որ ինքը դատական նախարար ըլլայ։ Նախագահը յայտարարեց թէ Քաթթօյի դատին վերաբերեալ բոլոր թուղթերը երդուեալներուն պիտի ներկայացնէ։ Ցաջորդ նիստը երկուշաբթի տեղի պիտի ունենայ։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ՊԵԼԿՐԱՏ, 16 օգոստ. — Սերպ դահլիճը կազմուեցաւ հետեւեալ կերպով. — Պ. Պ. Ավագումովիչ' վարչապետ, Սոլարովիչ' պատերազմական, Պորխսավլիէվիչ' ելմտական, Ռիւսիչ հանրային կրթութեան, եւ Եովանովիչ դատական։

ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ԲԱՆԿԱԼԹԻ

47ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Վարժարանս հաստատուած է 1857ին. նպատակն է աշակերտաց տալ կրօնական, բարոյական եւ գիտական կրթութիւն մը։ Վարժարանի վարչութիւնը' Վիեննայի Մխիթարեանց ձեռքն է։ Ուսուցչական մարմինը (corps enseignant) որ կը բաղկանայ Միաբաններէ եւ վկայեալ արտաքին ուսուցիչներէ, պիտի կազմեն այս տարի 24 հոգի։ Ուսմանց ծրագիրն է' արդի երկրորդական դըպրոցներու (école secondaire moderne) յատուկ յառաջագիրը, որ կը համապատասխանէ գերմանական ռէալական դպրոցին (Realschule) յառաջագրին. բայց ըստ կարի յարմարցուած է այս այս ծրագիրը միջավայրի պիտոյից։ Վարժարանիս կատարեալ ընթացքն աւարտող աշակերտները կրնան չատ դիւրութեամբ եւ առանց քննութեան Եւրոպայի ուեւէ բարձրագոյն վարժարանն յաճախել' ուսմունքը չարունակելու համար (ինչպէս ունինք աշակերտներ ի Վիեննա, Զուիցերիա ևլն.) եւ կամ կրնան վաճառականութեան ձեռնամուխ ըլլալ։ Աւանդուած լեզուներն են Հայ. Տճկ. Գաղղ. Գերմ. և Անգլ. (վերջին 2 տարիները)։ Գաղղիերէն լեզուն գործնականապէս սովրելու համար' աշակերտները պարտաւորեալ են միշտ նոյն լեզուն խօսելու, եւ իրենց վրայ պիտի հսկեն Գաղղիացի Մարիստներ, զորոնք յատկապէս բերել տուած

վարչութիւնս Բարիզեն։ Այս տարի 5 պիտի բլլայ ատոնց թիւը։ Ամէն ամիս ծնողաց կը ղրկուի ճամեմատական ամսագրական մը, որուն մէջ մանրամասն կը նշանակուի աշակերտին բարոյական եւ ուսուցչական վիճակը, իւրաքանչիւր դասերու մէջ առած նիշերը եւն.։ Վարժարանս կը գանուի ընդարձակ ծառուղից պատեղի մը մէջ, ունի իր յատուկ բժիշկն ու դեղարանը։ 1903-1904 դարձոցական տարին պիտի սկսի Սեպտ. 1/14 Բ.։ օրը։ Դպրոցամուտի քննութիւնները պիտի կատարուին Օգոստ. ամսոյն 29ին եւ 30ին, իսկ դասերը կը սկսին կանոնաւորապէս երեքշաբթի օրը սեպտ. 2ին։ Հրատարակուած է վարժարանիս 5րդ տեղեկագիրը։ Վարժարանիս նկատմամբ քնդարձակագոյն տեղեկութիւններ ուզողը թող դիմէ վարժարանի վարչութեան երկ. Ուր. եւ Շբ. օրերը։

Թոշակ տարեկան ամէն ծախքով դիչերօթիկներու համար 30 Օսմ. ոսկի։ ծերակօթիկներու համար՝ 20 Օսմ. ոսկի։ Արտաքիններու համար 10 Օսմ. ոսկի։

ՎԱՐԻՉ՝ Հ. ԳԱԲՐԻԷԼ Վ. ՄԵՆԵՎԻՇԵԱՆ
Կ. ՊՕԼԻՍ ԲԱՆԿԱԼԹԻ
P. Gabriel Dr. Ménévichian
Constantinople, Pancaldi
14—1

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԱՄՈՐԹԻՄԱՆ 4% ԲՐԻՈՐԻԹ ՊԱՐՏԱՏՈՒՂԹԵՐՈՒ։

26րդ վիճակահանութիւն 1/14 Օգոստ.ի կատարուած 31/13 օգոստ. 1903ին։

6201ական		6250	208801ական		208850
9201	»	9250	220451	»	220500
10851	»	10900	224101	»	224150
27351	»	27400	226351	»	226400
35751	»	35800	243451	»	243500
47501	»	47550	245301	»	245350
49351	»	49400	245701	»	245750
54401	»	54450	246701	»	246750
89601	»	89650	255401	»	255450
92851	»	92900	258851	»	258900
92901	»	92950	264651	»	264700
100951	»	101000	266251	»	266300
107201	»	107250	267801	»	267850
114001	»	114050	276551	»	276600
116801	»	116850	277951	»	278000
117001	»	117050	284951	»	285000
123251	»	123300	289051	»	289100
125701	»	125750	303351	»	303400
128701	»	128750	311101	»	311150
129101	»	129150	312601	»	312650
131101	»	131150	322801	»	322850
136801	»	136850	324251	»	324300
144151	»	144200	326951	»	327000
146451	»	146500	345551	»	345600
147401	»	147450	348651	»	348700
156951	»	157000	361251	»	361300
165051	»	165100	364351	»	364400
177301	»	177350	367551	»	367600
187601	»	187650	370601	»	370650
195951	»	196000	384301	»	384350
196151	»	196200	388651	»	388700
201601	»	201650	390701	»	390750

* * *

ԱՄՈՐԹԻՄԱՆ 1890ի 4,999,500 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ ՓՈԽԱՐԻՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՏԱՏՈՒՂԹԵՐՈՒ

27րդ վիճակահանութիւն 1/14 Օգոստոսի, կատարուած 31/13 օգոստ. 1903ին

601ական		650	116601ական		116650
8301	»	8350	122451	»	122500
8351	»	8400	128751	»	128800
10601	»	10650	130701	»	130750
22051	»	22100	152401	»	152450
22451	»	22500	169151	»	169200
24001	»	24050	169501	»	169550
24651	»	24700	190701	»	190750
26001	»	26050	197301	»	197350
44851	»	44900	198701	»	198750
46851	»	46900	200101	»	200150
51351	»	51400	200701	»	200750
54701	»	54750	202701	»	202750
59151	»	59200	204551	»	204600
64951	»	65000	207851	»	207900
78701	»	78750	211351	»	211400
97701	»	97750	212551	»	212600
107051	»	107100	219101	»	219150
109951	»	110000	224401	»	224450

ՀԱՑՈՒՀԵՒՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱՏԱՐԱՋԱՐ

Վարժարանիս նոր տարեշրջանը պիտի սկսի Սեպտ. 9ին, (Ն. Տ.), Չարթեքչաթի։ Դիչերօթիկներու տարեմուտչակն է 12 Օսմ. ոսկի, որուն կէսը պէտք է վճարել Սեպտ.ի սկիզբը և միւս կէսը Յունուարի մէջ։ Դաշնակի դաս առնողները 3, իսկ երգեհոնի դաս առնողները 1ու կէս ոսկի աւելի կը վճարեն։

Կէս տումակով Ատարաջար ուղեւորելու իւ ուրիչ դիւրութեանց համար կարեւոր է որ վարժարանին դիչերօթիկ աչակերտները ինչպես նաև յառաջիկայ տարեշրջանին նոյն վարժարանին աչակերտիլ փափաքող օրիորդները, իրենց անունները ղրկեն և կամ անձամբ կամ իրենց պատգամին միջոցաւ ներկայանան Մր. Ռ. Ու. Փիթի, թիւ 5, Ամերիկան Խան Կ. Պոլիս մինչեւ Սեպտ. 4, (Ն. Տ.)։

Վարժարանին յայտագիրը ուղղուելուն ձրի կը ղրկուի։ Ուրիչ տեղեկութեանց համար գրել Տօքթ. Ս. Էֆ. Դավալեանի, Աստենապետ Խնամակալութեան, Ատարաջար։ 12—7

ԼՈՒՍԱՎԱՌՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Վեհ. Կայսեր Գահակալութեան տասնհինգամեայ յոբելեանի առթիւ կատարուելիք խըրախճանութեանց համար, Պաղչէդարեան ՊԻՆ ՊԻՐ ՉԻՇԻՏ վաճառատունը պատրաստել տուած է զանազան տեսակ եւ գոյնզգոյն լապտերներ, պաթխթաթի վրայ գեղեցկօրէն նկարուած Օսմ. դըրօչներ, Վեհ. Սուլթանին կենաց ապրեշատութեան համար ազօթքներ կրող վերտառութիւններ, եւ լուսավառութեանց եւ զարդարանքներու յատուկ զանազան պիտոյքներ, որոնք հետեւեալ գիներով կը ծախուին նոյն վաճառատան մէջ։

Վեհ. Կայսեր համար բարեմաղթական վերտառութիւններ	5
Կայս. Թագուհւոյ ձեւը	5
Օսմ. գինեայն գունաւոր	15
Օսմանիէ պատուանշան	10
Մէճիտիէ »	10

Վերի հինգ կտոր վերտառութիւնները մէկտեղ գնողները 40 ղ.-ի պիտի վճարեն, իսկ դասառներէն ապագրողները՝ 45 ղ.։ 15—9

ԱԼԻՏԻՔ ՓԱՇԱՅԻՆ

Ա. Զ Գ. Վ. Ա Ր Ժ Ա Ր Ա Ն Ը

Թաղ. Խորհուրդս կը փութայ յայտարարել Գաս. թաղեցւոց որ յառաջիկայ Օգոստ. կին տեղի պիտի ունենայ թաղիս Ս. Մեսրոպեան երկսեռ վարժարանի վերաբացումը։

Այս առթիւ կը ծանուցանենք թէ վարժարանիս պաշտօնեաները վերակազմուած է փորձառու եւ կարող ուսուցիչներով և ուսուցչուհիներով Տեսչութեամբ ծանօթ մանկավարժ կարապետ էֆ. Պալասանեանի։

Դպրոցի բարեկարգութեան, դասաւանդութեանց արդիւնաւորման, վերջապէս երկսեռ մանկտւոյն մաուր, բարոյական ու ֆիզիքական դաստիարակութեան համար չանք չպիտի խնայուի։

Աղջկանց բաժանումը պիտի ունենայ իր արհեստանոցը. ԿԱՐ ՈՒ ՉԻԻ, ԱՐԴՒԻԿի եւ ՕՃԻՏԻ պատրաստութեան համար։ Օսմանեէրէն եւ ֆրանսերէն լեզուներէն զատ, թէ մանչերու և թէ աղջկանց պիտի աւանդուի նաև ԴԵՐՄԱՆԵՐԷՆ լեզուն։

Պատ. ծնողք ու պաշտպանք կը հրաւիրուին ներկայանալ խորհրդոյս ամէն առաւօտ ժամը 11—1 (ը. թ.), իրենց զաւակաց կամ պաշտպանելոյն անունները արձանագրել տալու համար։

(Կնիք Թաղ. Խորհրդոյ)

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ի Գ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ, 1903—1904

Վարժարանիս Ի Գ. տարեշրջանը կը սկսի Սեպտ. 1ին։ Նորեկ աչակերտներու մուտքի քննութիւնները տեղի կ'ունենան Օգոստ. 28ին եւ 29ին, իսկ դասերը կանոնաւորապէս կը սկսին Սեպտեմբերի 1ին, երկուշաբթի օր։

Վարժարանս երկու տեսակ պայման ունի թոշակաւոր դիչերօթիկ աչակերտներու ընդունելութեան համար։ Պէտք է վճարել (ամէն ծախք վարժարանիս վրայ) Ա. միանուագ մուտք 3 օսմ. ոսկի, տարեկան 20 օսմ. ոսկի, արձակուրդի տուրք 1 օսմ. ոսկի, և կամ Բ. առանց մուտքի, 12 օսմ. ոսկի տարեկան եւ 1 ոսկի արձակուրդի տուրք, պայմանաւ սակայն որ աչակերտներու ծնողք հոգան իրենց զաւակներու զգեստի, կօշիկի, կարկտանքի, դասագրքերու եւ դպրոցական ուրիչ պէտքերու, մահճակալի եւ անկողնոյ, ինչպէս նաեւ դեղօրէից ծախքը, իսկ վարժարանս ասոնց մասնակի, ուսում եւ հոգս ցուցաքի, բժիշկի եւ բաղնիքի ծախքները։ Ծերակիսայ Թոշակորները պարտին վճարել 6 օսմ. ոսկի։

Մանրամասն տեղեկութեանց համար ծնողք կամ պաշտպանք կրնան դիմել Կ. Պոլիս Ագգ. Պաարիարքարանը, կամ Կարին վարժարանիս Տեսչութեան։

Յառաջիկայ տարի նոր ձրիավարժներ չպիտի ընդունուին. այդ մասին տղի ունենալիք ծ՛ու է դիմում առանց հետեւանքի պիտի մնայ։

ՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ
ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
Կարին, 28 Ցնս. 10—7

ԳԱՍԼԳԻՒՂՅԻՆԵՂՈՒՆ

ՋՈՒԹԱԿԻ ԴՈՒՍ

Մանօթ եւ տագնդաւոր չութակահար Անարան էֆ. Մարլեան այս անգամ որոշած է չութակի դասեր տալ, այցելութիւններ տուով կամ ընդունելով։

Փափաքողները պէտք է դիմեն Մէօհիւրտար Խիլեան Մանկապարտէզի վարչութեան։

Օգտուելու յարմար առիթ մըն է տագնդաւոր վարպետին կարդութիւնէն։ Պայմանները խիստ չափաւոր։ 5-4

ՏԻ ԼՕՈՒ ԵՈՒՆԻՐԸՆ ԷՆՏ ՔՐԱՈՒՆ

(The Law Union & Crown)

ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.
Հրդեհի, կեանքի և Արկածի դէմ
Հիմնուած 1825ին Լոնտոնի մէջ
Դրամագլուխ 1,500,000 Ս. Ո.
Պահեստի դրամ 4,800,000 » »
Ընդհ. ներկայացուցիչ Թուրքիոյ
Ridley, Rowell & Co.
Գալաթիա, Քէօչէօղլու խան Թիւ 9-10

ԲԱՐԶՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՊԱԼՐՏԻԶԱԿ

Վարժարանիս նպատակն է տալ միջնակարգ հիմնական կրթութիւն մը, հետեւելով անգլիական ու ամերիկեան նոյնօրինակ հաստատութիւններու (High school) ծրագրին։ Նոյն ատեն ալ սահկային նկատի առնելով երկրին պահանջները՝ մասնաւոր խնամք կը տարուի մայրենի ու պետական լեզուներու եւ գրականութեան, ինչպէս նաեւ Ֆրանսերէնի։ Ամէնէն պզտիկ կարգերէն բանկալով կարգ մը դասեր կ'աւանդուին Անգլիերէն լեզուով, որպէս զի բոլոր աշակերտները կանոնաւոր ընտրական Անգլիերէնի։ Տնօրէնը՝ Տօքթ. Զէյմպրոս կ'աւանդէ Տոմարական դասը որ մասնաւորապէս կը յարմարցնէ ընթացաւարտները՝ գործնական կեանքի։ Առողջաբանութեան դասը կ'աւանդէ վարժարանին բժիշկը, որ միանգամայն ժամէն կը հսկէ բոլոր աշակերտներուն առողջութեանը վրայ։ Գիտական ճիւղերու դասախօսութիւնները արդիւնաւորելու համար՝ վարժարանը ունի պիտանի ու անհրաժեշտ գործիքներու ընտիր հաւաքածոյ մը։ Նորակառոյց նպատակայարմար չէնքը և նորատունկ ընդարձակ հողերը՝ ամէն ժամանակէ աւելի նպաստաւոր են աշակերտներու հանգստութեան եւ առողջութեան, գիւղը ըլլալով արդէն հանրածանօթ՝ իր մաքուր օդովն ու գեղեցիկ տեսարաններովը։ Վարժարանիս վերաբացումը (Յունուար Տարեշրջան) տեղի պիտի ունենայ Սեպտեմբեր 3ին (Ն. Տ.)։ Տարեթոշակն է 16 Օսմ. ոսկի։ Աւելի մանրամասն տեղեկութիւններու համար դիմել անձամբ՝ Պալալըլ-Հաուզ, Կ. Պոլիս, կամ նամակով՝ Տնօրէնութեան, Գարաթզակ։ 15—10

ՀԱՑԻ ՇԱՀԻՆ

ՄԵՐ ՀԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ պատրաստ և չափու վրայ հանդերձներու, Կ. Պոլիս Մուլթան Համամ, Հավուզը խանի մօտ, թիւ 25։

Այս վաճառատան հիմնադիրն, Արտակ Մօսիկեան, տարիներէ ի վեր, իր ուղղամտութեամբ յաճախորդներուն վստահութիւնը և համակրութիւնը գրաւած ըլլալով և փափաքելով իր գործառնութիւնները աւելի ընդարձակել, իրեն ընկեր-եղբայր առած է Վահան Տաճատեան անուն փորձառու երիտասարդն։ Երկու ընկերներ պիտի աշխատին, պիտի չխնայեն իրենց բազմաթիւ աճախորդներու գոհունակութեանն արժանալ և իրենց նպաստաւոր պիտի ըլլայ՝ ճշդապահութիւն և ազատ ծախել ըստ ծախելու հնարաւոր, ինչ որ ասկէ առաջ Արտակ Մօսիկեանի ոճրան էր։

Վաճառատան մէջ հրապարակին վրայ նմանը չտեսնուած վարպետ ձեւով մը մինչ այ ներկայ է և պատրաստ ունի հսկել թէ պատրաստ և թէ յանձնարարուած հանդերձեղինաց լաւ և անթերի պատրաստութեան։ Կը խնդրուի ազնիւ յաճախորդներէն չմոռնալ Հաճի Շահինն և մինչ թէ միայն այս վաճառատունն է որ ինքնօգնութեամբ հիմնուած է, Ազգն պերճեր վերսին»ի գործնական գաղափարով։

Նոյեմբեր 1էն մինչեւ մայիս 1 վաճառատունն կիրակի օրերն բաց է։ Մէկ թիւ 2 դրուշ, ամերկուհիւն չկայ։

Ամեն անտուկներ
Դիտացկո՛ւն անտուկներ
Գնողչի՛կ անտուկներ

Մատնիները" առնուրեան ամենէն անհրաժեշտ գոյքերը կը կազմին. բայց այս մատուիները երեք յատկութիւն պէտք է ունենան. դիմացկունութիւն, աղուորութիւն և ասոնց հետ մէկտեղ ամենութիւն, ինչ որ քիչ մը դժուարաւ կը համաձայնի առաջին երկու պայմաններուն հետ։ Սակայն ՄՐԱԳՈՒՏՏ էֆ. ԳՐԼՐՃՃԵԱՆ յաջողած է այս երեք պայմանները իրարու միացնել, և եթէ կ'ուզէք ունենալ ԱՃԱՌ, ԴԻՒՐԱՅԿՈՒՆ և ԱՂՈՒՈՐ մատուիներ՝ դիմեցէք

ՄՐԱԳՈՒՏՏ էֆ. ԳՐԼՐՃՃԵԱՆԻ
որուն խանութը կը գտնուի
Կ. Պոլիս, Լէյլ Զաքրէյէ ճոպէսի
ուր ինչպէս մայրաքաղաքիս ամէն կողմերէն, նոյնպէս գաւառներէն մուտուլի ամէն տեսակ յանձնարարութիւններ ընդունուին։ 50—43

Լ. Ա. ԿԱՐՏԻԼ'Ն

ՀՐԵՒԷԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
26 ԱՎԸՆԻ ՏՐ ԼՕՐԵՐԱ ԲԱՐԻՋ

Շատ նպաստաւոր պայմաններով և դիներով կ'ապահովագրէ տուներ իաներ, միթերանոցներ, գործարաններ եւն. եւն., ինչպէս նաև ասոնց մէջ գտնուած ապրանքները և կահասիները՝ թէ՛ Կ. Պոլսոյ և թէ ամբողջ Թուրքիոյ մէջ.

Արագ եւ կանոնաւոր վճարումներ

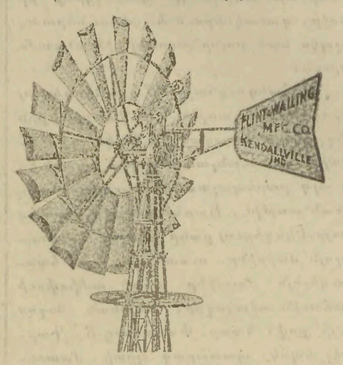
ԱՐԵՒԵԼԻՒ ՀԱՄԱՐ ՏՆՕՐԻՆ

ԷՐՆԵՍԴ ԿԼԱՎԱՆԻ
ԳԱԼԱԹԻԱ, ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ, 67

Գոհացուցիչ քօմիսիօններ կը տրուին ծանօթ միջնորդներու։ Տնօրէնը գործակալներ կուզէ այն քաղաքներուն մէջ ուր ներկայացուցիչ չունի։ Լաւ յանձնարարագրեր կը պահանջուին։ 52—49

ԱՄԵՐԻԿԱ ԷՄԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ ՄԱՂԱՋԱԼԱՐԸ

ՐԻՒՂԱԿԱՐ ԻԼԼ ՄԻԹԻԹՀԱՐՐԻՒ ԹՈՒԼՈՒՄՊԱԼԱՐ ՎԷ գայմաք մաքինաներ





Կալվանիզի չէլիքներ մամալ իչպես եէլ թուլումպալարը, հայկան վէ եաթաղ պուխար մաքինալարընա ասլա լիւգումը օլմագըզդըն գուլալարտան սու իչրաձ իթմէկ իչին գալէի ֆայտալէի վէ միւքեմմէլ մաքինալար տըլլար։ Ամէրիգացին «Flint and Walling» գումպանեասը մէգքիւր եէլ թուլումպալարընըն էն ալեա վէ գումվէթլիսինի իչալ իչլէմէգ օլար։

Գայմագ մաքինալարը իչէ թաղէ սիւրին եաղընը վէ գայմաղընը թէֆրիք իթմէկ իչին ֆայտալի պիր ալեթ օլար։

Պալէատէ կէօմէրիչին մաքինալար Գալաթասա Մահմութիչէ ճատդէսինէ 57 նիմէրօար Թ. ՄՈՒՏՈՎԱԳ վէ Շէրիրկիւնէրն Ամերիգա էմթաա գումբանեասը չիւպէսինէ գալէճ էհվին ֆիյաթլէ սաթըլմագտա տըր։

Մէգքիւր մաղազասա չիֆթճիլէրէ ասն ալէրէճէ միւգթագի օլան սաբան, օրթագ վէ եարման մաքինալարը վէ էգվաթը զրահիչէ միւքեմմէլէ պուլունտուղը կիպի, բիւյիճ մաքինալարը թէրէ եաղ չըգարտագ մաքինալարը, սիւա տէրէճէլէրի, արը գօվանըարը, մէչվէ ալէրճէլէրի վէ սաիրէ մէվճութ տըր։ Քէզալիթը Ամերիգա մամալաթընատան կալ մօթէօրլէրի, էլ թուլումպալարը, մաթդափա թաղրմարը վէ պահճէ էտվաթը (լզճիւճիւէ Ամերիգանըն մէչհուր վէ նէֆիս բրնձ կաբինէնկ չիչէճ, մէչվէ վէ սէպէճ իթալաթլարը) ֆիրուխթ օլունար։ Գուլնարան պալկա էլ եախսա ասար վէ օթօւրթմա ֆանդէզի լամպալար վէ ճէպ վէ եա կաբինէնկ չիչէճ, մէչվէ վէ սէպէճ իթալաթլարը) ֆիրուխթ օլունար։ Գուլնարան պալկա էլ եախսա ասար վէ օթօւրթմա ֆանդէզի լամպալար վէ ճէպ վէ եա նէֆիսճէ վէ միւքեմմէլէսի ասխի օբթարըլը իւգրէ Ամերիգասան ճէպ պիրլէ իթխիրէ պիրլեր։

ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՀԷՐՃԱՑԻ

ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
ՅԱՃԱԽՈՐԴԱՑ
ԴԻՒՐՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՄԱՐ
ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ԳՈՂԱՐԿԵՂԷՆՆԵՐ
ՈՒՆԵՆԱԼ
ԳԻՄԲԱՅԻՔ
Պօլիս, Ոսկերչաց Շուկայ
ՄԵԾ-ՓՈՂՈՑ ԹԻ 13

ՀԷՐՃԱՑԻ վաճառատունը ունի Եւրոպական ճաշակով պատրաստած գոհարեղէններ, ամէնքն ալ առաջնակարգ ըլլալու պայմանով։
ՀԷՐՃԱՑԻ վաճառատան գիները անմրցելի են։
ՀԷՐՃԱՑԻ վաճառատունը ունի արձակեղէն ապրանքներ։
ՀԷՐՃԱՑԻ վաճառատունը ունի ժամացոյցներ, ոսկի և արծաթ չղթաներ և արծաթեայ գալանտերիաներ։

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Հարիւրին 20 կանխիկ, մնացեալին համար չարաթական հարիւրին 5 վճարում։
ԿԱՆԽԻԿ ԳՆՈՂԻՆ ՀԱՄԱՐ 100ին 5 ԶԵՂՔ
Գործածուած գոհարեղէնները եթէ վնասած չեն 100ին 10 զեղչով կառնուին, իսկ ապառիկ գնողներուն համար 15 100ին զեղչով կառնուին։

AUX FABRIQUES RÉUNIES
Օ ՖԱՊՐԻՔ ՌԷՒԻՒՆԻ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՄՕՌԻՍ ՎԻԹԷՕՊՕ
350 ԲԵՐԱ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ 350
ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ԿԵՐՊՈՎ ՄԵԾ ԼԻԹԻՏԱՍԻՕՆ

Վաճառումները կը սկսին 1903 Յուլիս 28 երկուշաբթի օրեն

Փափաքելով որ մեր յարգոյ յաճախորդները օգտուին այս մեկ առիթէն, որուն տակ կը ապրանքներու գնոյն վրայ ընդհ. յաւելում մը ըլլալէն առաջ մեր գնած պաղէթներուն և թոհաֆիյէի վերաբերեալ եւրոպական մեծագործակ ապրանքները յուլիս 28 երկուշաբթի օրէն սկսեալ արտասովոր կերպով ժամ գնելով վաճառման պիտի դնենք, ՄԻԱՅՆ 25 ՕՐ Տեւելիք Լիքիտասիոնի մը մէջ։

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ Գ-ԻՆ.— ՎԱՃԱՌՈՒՄ ԿԱՆԽԻԿ 10 2

ԽՆԴՒՈՆ ՕՎ ԼՕՆՏՕՆ
UNION OF LONDON
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԱԾ 1714ին ՀԻՄՆԱՒՈՐ Ի ԼՈՆՏՈՆ

Դրամագլուխ ..... Ա. Ո. 3,950,000
Տաքնիկաբ ապահովագին գումա Ա. Ո. 1,100,000

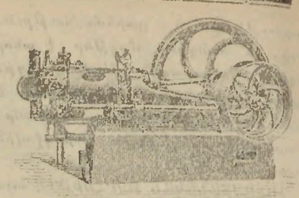
ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
ՂԱԼԱԹԻԱ, ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ, ԹԻՒ 71 ՕՍՄ. ՊԱՆԴԱՅԻՆ ԿԱՐԳԸ
Ընդհ-ներկայացուցիչ է ՕՍՄ. ՆԱՒԱՍ ՊԱՆԴԱՅԻՆ
Կ. ՊՕԼՍՈՅ գործակալութիւն՝ Շէրիֆ Փաչա խան թիւ 28 ՍԵՂՐԱԿ ՇՈՎԻԿԵԱՆ
Գործակալութիւններ գաւառային գլխաւոր քաղաքներու մէջ։

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 մարտ 20ի կայս. Ուքազով արտօնուած կեդրոնատեղին Բեզերսպուրգ, իրեն յատուկ չէնքը։ Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կ'ընդունի կենդանիի վրայ, և ՀՐԴԵՀԻ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳՆԵՐՈՒ, Ամէն ՏԵՍԱԿ ԱՐԿԱՆԻՆԵՐՈՒ ԴԷՄ, ցկեանս ապահովագրութիւն ՇՈՒԿԱՒՈՐՈՎ եւ ՇՈՒԿԱՆԱՒՈՎ ՈՒՂԻՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐԿԱՆԻՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ, ինչպէս նաև ՀԱՑԵԼԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՊԱԿԻՆԵՐՈՒ կատարելուն դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխն է ամ-
ջոլին վճարուած 10,666,667 ֆրգ.
Երաշխաւորութեան գումար աւելի քան 137,300,000 »
Ընկերութեան ապահովագրուողնե-
րուն վճարուած դրամագլուխ եւ
միւսուց հատուցում 282,000,000 »
1902 տարւոյ մէջ գանձուած ապա-
հովագին և տոկոս 54,000,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան, Վոյվոտա, Գալաթիա, և Գալաթիոյ գործակալութեան, Իսկի Կէօմրիւկան, Բարաիին վրայ։
Տնօրէն Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄԻԶ



Ժ. Ա. ՍԱՅԳԸՍ

Պոլիս, Սիրքէճի, Կիւլպեկեան խան

Մեկ կեդրոնատեղին՝ մայրաքաղաքիս և Օսմ. երկիրներու համար անգլիական և չուէտական քարւոզով եւ օդային կաղով չարժող մօթէօռներու

Կը հայթայթէ ազօրքի քարւոր, չոգեշարժ երկրագործական մեքենաներ գուլպայի և գործի դերձաններ, չաեաքի, տոքումայի և բրդի կերպասներու թէկմեզներ, օրական 20—30 զոյգ գուլպայ հիւսող պզտիկ և ժամն մեքենաներ և ուրիշ ամէն կարգի մեքենաներ և գործիքներ։

Մեծաթիւ հանուած մեր մօթէօռները՝ Եւրոպայի ամէնէն մեծ ցուցահանդէսներուն մէջ մրցանակներու արժանացած, մեր գործարաններուն մէջ պատրաստուած են և 30—40 տարուան փորձառութեան մէջ մեզի յայտնութիւն դառած։ Վերջին ծայր օրինակելի են մեր մօթէօռները՝ իրենց գրութեան պարզութեամբը և հաստատուն կազմուածքով։

Մեր մեքենաները կը գործածուին մայրաքաղաքիս և Օսմ. երկիրներու ամէն կողմերը, և մեր ձեռքը գանուած վկայականները կ'ապացուցանեն մեր գործերուն։ Դիմողներուն կրնանք աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ տալ և և բանող մեքենաներն ալ կը ցուցնել։ Չոր կը տրուին ցուցակ և պատկերներ։ Գասաւներէն յանձնարարութիւններ կ'ընդունուին. և դիմուելու պարագային նմանիպէս պատասխան կը տրուի, ինչպէս նաեւ ձրիօրէն ցանկ և տեղեկութիւններ։ 52—20

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Գ. ԵՐՄԵՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պալիս, Սուլթան Համամ, Թոփչիեան խան

Թոփչիեան խանի միչեալ մեծ վաճառատունը որ հանդերձեղինաց վաճառատուներուն էն հինը և էն նշանաւորն եղած է, գնաւ իր անունը և տէրը փոխած չէ, և իր տէրը, Գ. Երմենեան վաճառատան գործատուհեանց մէջ ամենաւելի կանոնաւորութիւն մտցուցած է։ Կը ծանուցնէ յաճախորդներուն թէ Թոփչիեան խանի չորկակաները զանազան անուններով և վիճակներ բացած հանդերձեղինաց վաճառատուները Գ. Երմենեան և Ընկ. վաճառատուներուն գետ ու և է պարագութիւն և կապակցութիւն չունին։ Հետեւաբար յաճախորդները կը հրաւիրուին դիմել Թոփչիեան խանի վաճառատունը։

ՏԷՐՄՈՖԻԼ

Մինչեւ հիմա չէ հնարուած Տէրմոֆիլի պէս քարկեմ մը՝ որ մազերը թափուելէ զերծ պահելու եւ անոնց մէջ գոյացած թեւերը չատ կարճ միջոցի մը մէջ անհետացնելու ճշմարիտ յատկութիւնն ունենայ։ Այս քոլքլէմը նաեւ բոլորովին կը ջնջէ մարթի անհանգստութիւնը։ Մինչեւ հիմա եղած բոլոր փորձերուն տուած արդիւնքին յիսով, ջերմապես կը յանձնարարենք այս քոլքրէմը։— կը գտնուի Պազչէ Գռփու Պին Պիր ՉԻՇԻՏ վաճառատունը՝ իւրաքանչիւր խաւակը (խաւանոց) օծը ղրչ.ի։ Գասաւներէն յանձնարարութիւններ կ'ընդունուին՝ ութը ղրչ.ի փոխարէն։ 25—17

ԿԱՐԵԻՈՐ

Ձգելու համար թէ գիներ ասոնց ապառիկ մէջ ո՞րչափ թերթ կը պարսի, ո՞րչափը կը սպառի, և յիսոյ ո՞րչափ թիւ մնալ կը գարձի, որոշած ենք «Մուրճանդակ»ի իւրաքանչիւր թիւին վրայ յատուկ կնիք մը գրնել։ Ուստի թէ՛ Պոլսոյ եւ թէ գաւառի բոլոր ընթերցողներէն կը խնդրենք որ եթէ այսուհետեւ իրենց տացած «Մուրճանդակ»ի թիւերուն մէջ առանց կնիքի ոեւէ օրինակ մը գտնուի, հանին զրկել ուղղակի Թերթիս սեօրէնութեան և մէկ թիւի համար պիտի տանձան մէկ ամսուան «Մուրճանդակ»։